

Under Dusken

STUDENTAVISA I TRONDHEIM NR.11 108. ÅRGANG 01.11.22 - 22.11.22

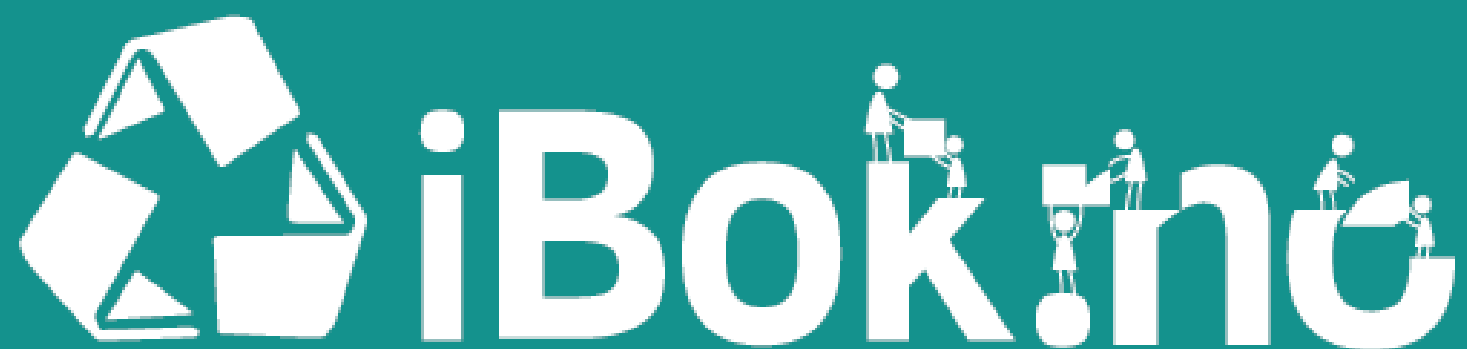

**INGEN TILTAK MOT
KUNSTIG INTELLIGENS-
FUSK PÅ EKSAMEN**

GRATIS

Samfundersstyret har falt – hva nå?

Laget av og for studenter

Kjøp og selg pensum
på iBok.no

6

MISTILLIT:

Samfundetstyret har falt. 53 prosent stemte for mistillitsforslag ved Samfundsmøtet.

23

KUNSTIG INTELLIGENS:

KI er i ferd med å ta over skolehverdagen.

58

MUSIKK OG PSYKISK HELSE:

«Alle» sier de synger om psykisk helse for tiden. Men er det noe å bli hyllet for?

10

RUSSISKE STUDENTER:

For russiske studenter i Norge, endret hverdagen seg over natten da krigen startet.

51

REISEBREV:

Hvem var Olav Tryggvasson? Og er Istanbul byens beste kebab? Reisebrev fra Olav Tryggvassons gate.

LES MER PÅ UNDERDUSKEN.NO

REDAKTØR UNDER DUSKEN
Lea Luvland Longva
– Tlf: 907 00 251
avisredaktor@studentmediene.no

NESTLEDERE UNDER DUSKEN
Ingrid Ekern
– Tlf: 412 04 883
avisredaktor@studentmediene.no

Erlend Gylver
– Tlf: 482 89 258
nettredaktor@studentmediene.no

ANSVARLIG REDAKTØR
STUDENTMEDIENE I
TRONDHEIM AS
Øyvind Soldal Rasmussen
– Tlf: 978 79 215
ansvarligredaktor@studentmediene.no

REDAKSJONSSJEF
Andreas Jensen
redaksjonssjef@studentmediene.no

DAGLIG LEDER
Amund Fredrik Strømsnes
– Tlf: 415 82 254
dagligleder@studentmediene.no

SALGSSJEF
Rohit Balasubramaniam
salgssjef@studentmediene.no

NYHETSREDAKTØR
Jonas Fostervold Høydal
nyhetsredaktor@studentmediene.no

DEBATTREDAKTØR
Margret Meek
debattredaktor@studentmediene.no

AKTUALITETSREDAKTØR
Ayne Kifle Assefa Aalen
aktualitetsredaktor@studentmediene.no

KULTURREDAKTØR
Helge Isdal
kulturredaktor@studentmediene.no

FOKUSREDAKTØR
Astrid Lie Sætaberget
fokusredaktor@studentmediene.no

MUSIKKREDAKTØR
Magnus Rygge
musikkredaktor@studentmediene.no

FOTOREDAKTØR
Øyvind Sivertsen
fotoredaktor@studentmediene.no

GRAFISKSJEF
Jenny Slav
grafisksjef@studentmediene.no

ILLUSTRASJONSSJEF
Serena Guler
illustrasjonssjef@studentmediene.no

DESK
Amanda Hytten Bjerknes (sjef), Benedikt Erikstad Javorovic, Cecilie Bjørnsdatter Raustein, Margret Meek, Marthe Bjerva, Hallstein Røstad, Andrea Barland, Bendik Brodshaug

GRAFIKERE
Milly Garde (5-17)
Sondre Gardsteig Kløvfiell (18-37)
Emma Shang Hansen (28-54)
Eline Essen (55-65)

KORREKTUR
Cecilie Bjørnsdatter Raustein (sjef)

FORSIDE
Serena Guler (illustrasjon)

I hvilket hull puler man en pc?

TIPS OSS!

tips@studentmediene.no

ANNONSERE?

salgssjef@studentmediene.no

Under Dusken er et uavhengig organ for studenter i Trondheim, utgitt av Studentmediene i Trondheim AS. Under Dusken blir distribuert gratis i Trondheim, og kommer ut seks ganger i semesteret. Under Dusken arbeider etter god presseskikk i henhold til Vær Varsom-plakaten. Den som mener seg rammet av urettmessig omtale oppfordres til å kontakte redaksjonen.

Under Dusken blir utgitt av Studentmediene i Trondheim som får økonomisk støtte av Velferdstinget i Trondheim og Studenter-samfundet i Trondheim, som står uten redaksjonelt ansvar.

Miljøtrykksak fra
Trykkpartner AS.

Lisensnr. 241823
Sertifikat nr. 1638

DYPDYKKNERDYUNDERHOLDNINGMAT
SEXKULTURSATIRE
SAMFUNDETINTERVJUERDRAMASKETCH
REPORTASJESTUDENT
HUMORNYPHETER
TÅRERTESTERTRONDHEIMPORTRETT

underdusken.no/video

LEDER

*Lederartikkelen uttrykker Under Dusken sin mening.
Under Duskens redaktør og nestledere svarer for denne lederen.*

VI HAR MYE Å LÆRE AV MISTILLITSFORSLAGET

Mistillitsforslaget som gikk igjennom på samfundsmøtet 29. oktober oppsummeres som en ubehagelig affære. Den ene versjonen som ble fremlagt beskrev hendelsen som en barnslig, men uskyldig lek som dessverre fikk et uheldig utfall. Den andre versjonen som ble skissert var langt mer alvorlig, og langt fra en uskyldig lek.

Det ble gjentatte ganger understreket fra talerstolen hvor viktig det var at alle tok et eget valg basert på individuelle vurderinger. Når de to versjonene er såpass sprikende, er det vanskelig å vite hvilken situasjon man baserer dette individuelle valget på. Det er problematisk fordi at ved et mistillitsforslag er det kritisk at medlemmene får god informasjon rundt saken. Dette er spesielt viktig når lovene til Samfundet krever at hele Styret og debattkomitéen også må gå av dersom et mistillitsforslag mot lederen går igjennom. Dette er noe som får store konsekvenser for veldig mange mennesker.

Mange av spørsmålene vi hadde i forkant av møtet, står fortsatt ubesvarte. Det er dypt problematisk at ikke Storsalen fikk en tydeligere oppklaring i hva som skjedde natt til 8. oktober, når det er denne hendelsen som legges til grunn for mistillitsforslaget. Det er også kritikkverdig at de involverte partene ikke utdypet ytterligere når det var tydelig at det var en så stor usikkerhet blant de stemmeberettigede. Mangelen på oppklaringer kan ha ført til at mange stemte på grunnlag av rykter og historier som verken ble verifiserte eller bekreftet.

At møtet måtte bli flyttet til Klubben før det var ferdig, illustrerer et strukturelt problem på Huset. Klubben er et mye mindre lokale og hadde ikke plass til alle som hadde deltatt i Storsalen. Det ble ytret at dette var et tegn på god fleksibilitet, men det er nok feil tidspunkt å utøve denne type fleksibilitet under det viktigste og mest kontroversielle møtet Samfundet har

hatt på mange år, der Storsalen for én gang skyld var fullsatt for noe annet enn en konsert.

Det er også en tankevekker at en stor andel av de på talerstolen mente at det var vanskelig å ta et valg basert på den tilgjengelige informasjonen. Likevel var andelen blanke stemmer lav, og antall stemmer for forslaget høyt nok til at mistillitsforslaget ble vedtatt. Det vitner om en taus majoritet. Samtidig er det ikke noe nytt at Samfundets medlemmer vegrer seg for å gå på talerstolen. Dette velkjente demokratiske problemet ved Samfundet var vi vitne til lørdag kveld.

Lørdag 29. oktober var en tung dag for Studentersamfundet i Trondheim. Vi håper likevel dette er et vendepunkt og at vi kan lære av de mange utfordringene som ble belyst på møtet og har preget Samfundet.

Mistillit vedtatt – leder av Samfundet måtte gå av

29. oktober måtte samfundetleder Jonas Strøm Scheie gå av etter at et flertall stemte for mistillitsforslag.

TEKST: Astrid Lie Sætaberget og Ingrid Ekern
FOTO: Rebecca Skomsøy

Under Samfundsmøtet lørdag 22. oktober ble det informert at Rådet, som er ett av Samfundets tre styrende organer, idømte et medlem utestengelse i en uke. Det ble omtalt som skjerpende at medlemmet innehadde et tillitsverv på Huset.

Det ble ikke opplyst hva som var årsaken til utestengelsen eller hvem medlemmet var.

Under Dusken bekreftet tirsdag 25. oktober at utestengelsen dreide seg om leder av Studentersamfundet, Jonas Strøm Scheie, etter en hendelse som fant sted natt til 8. oktober på Samfundets interne områder. Rådet mottok en anmeldelse fra husmann den 11. oktober, med bakgrunn i hvordan

Strøm Scheie skal ha oppført seg mot en annen frivillig.

I Rådets vedtak sto det at samfundet-lederen kastet et glassfat i fornærmedes retning slik at det traff vedkommende i ansiktet, før fatet falt i bakken og knuste.

På bakgrunn av anmeldelsen vedtok Rådet å utestenge Strøm Scheie fra Studentersamfundets område og virke, bortsett fra medlems skjøte av verv, i én uke. Rådet fant det skjerpende at Strøm Scheie hadde et tillitsverv.

Den 25. oktober leverte styret i Kafé- og Serveringsgjengen (KSG) et mistillitsforslag på bakgrunn av hendelsen.

Sprikende historier

I Storsalen ble det presentert to svært ulike versjoner av hva som skjedde. Rådet fremla i vedtaket om utestengelsen fra 16. til 23. oktober at vitnene, samt de involverte parter, var påvirket av alkohol.

De valgte derfor å se bort fra detaljer der forklaringene i intervjuene skilte seg betydelig fra hverandre.

Strøm Scheie ga sin versjon til Under Dusken den 25. oktober på e-post.

– Natt til 8. oktober var vi flere som stod i en toalettøk, der kastet vi en tallerken av glass mellom hverandre. Ved en feil bommet jeg og traff en annen person i ansiktet, skrev Strøm Scheie.

Han fortalte videre at han straks beklaget hendelsen til vedkommende, og at det var helt utilsiktet fra hans side.

– Som leder av Samfundet har jeg ikke levd opp til den standard som kan forventes av meg og det beklager jeg sterkt.

Denne forklaringen sto han også fast ved under lørdagens møte. Styret i KSG presenterte sin versjon for Storsalen. Avtroppende gjengsjef Sebastian Småland leste opp en beskrivelse av hendelsen.

– To frivillige fra KSG observerte at Samfundets leder kastet et glassfat i søppelet og gikk frem for å be ham legge fatet hvor det hører hjemme.

Det ble videre beskrevet at leder reagerte med å kaste fatet i retning av den ene frivillige som så tok det imot.

– Deretter kom leder bort til den fornærmede og rev fatet ut av hendene hennes. Det traff fornærmede hardt i tennene og hun reagerte med å si ifra om at det var uakseptabel oppførsel.

Småland beskrev videre hvordan han mente at reaksjonene til leder under og i etterkant av hendelsen ga grunnlag for å stille spørsmål om Strøm Scheies egnethet som leder av Samfundet.

Rådets rolle

Samfundsmøtet den 29. oktober gikk med til å behandle mistillitsforslaget mot samfundetlederen. Møtet ble ledet av en ekstern ordstyrer fra Organisasjonskollegiet, Maya Sol Sørgård, og referert av tidligere samfundetleder Eirik Sande.

Etter at Strøm Scheie og Småland hadde gitt sine versjoner, var talerstolen åpen for resten av Storsalen.

Samfundetmedlem Ola Mæle startet med å be alle i Storsalen om å bruke eget hode i avstemningen som skulle holdes senere, og ikke la seg påvirke av andre rundt seg.

Tidligere UKEsjef Max Meinich gikk opp på talerstolen for å uttrykke sin fulle tillit til Rådet og deres vurderinger gjort i denne disiplinærsaken. Han pekte på hans tidligere erfaringer med Rådet som et profesjonelt organ, både som førsteinstans og som mulig klageinstans.

Rådet presiserte at de vanligvis ikke er førsteinstans, men et ankeinstans. Grunnet Samfundetstyrets inhabilitet splittet Rådet seg i to, slik at de hadde mulighet til å både kunne fungere som førsteinstans og ankeinstans.

KSG-styret kunne ikke anke

Det ble stilt spørsmål fra samfundet-medlem Bor de Kock til KSG-styret om hvorfor de ikke anket vedtaket om utestengelse i første omgang, dersom det var slik at de mente straffen om utestengelse i én uke var for lav.

Småland forklarte at han anser mistillit og vedtak om utestengelse som virkemidler med ulike formål. Han sa likevel at den fornærmede hadde snakket med Rådet om å anke.

Rådet gikk deretter på talerstolen og forklarte at kun den anklagede parten, altså Strøm Scheie, og den som har sendt inn anmeldelsen, altså husmann, kunne anke.

Deretter spurte samfundetmedlem Sebastian Bugge fra talerstolen Strøm Scheie om hvordan han ønsket å jobbe for å øke tilliten mellom Samfundet-styret og de ulike gjengene. Bugge mente at en slik hendelse hadde svekket denne tilliten.

Strøm Scheie svarte at det finnes flere fora for å minske denne avstanden, og at dette er fora han ønsket å delta oftere i dersom han skulle fortsette i ledervervet.

REPRESENTERTE FORNÆRMEDE: Avtroppende gjengsjef, Sebastian Småland, representerte den fornærmede sammen med resten av KSG-styret.

VEDTATT MISTILLIT: Strøm Scheie måtte fratre vervet som samfundetleder etter vedtaket lørdag 29. oktober.

Ingen konkrete bevis

Samfundetmedlem Frida Bull poeng-terte at de ulike beskrivelsene av hendelsesforløpene fra samfundetleder og KSG-styret var vidt forskjellige. Videre påpekte hun at det var en grov anklage som var fremsatt, og at hun ikke så noen grunn til at KSG-styret skulle fremsette et mistillitsforslag med mindre en alvorlig hendelse hadde funnet sted.

Videre hevdet samfundetmedlem Jens Waage at et nytt Styre potensielt ville kunne bedre varslingsrutinene på Samfundet.

På spørsmål om hvorfor mistillits-forslaget ble fremmet, forklarte Småland at det ble benyttet som et politisk pressmiddel. Dette ettersom han hevdet at det at forslaget eksisterte i seg selv, kunne bidra til diskusjon rundt temaer som så langt ikke hadde blitt godt nok behandlet på Samfundet.

Samfundetmedlem Odin Østvedt påpekte at det ikke foreligger noen konkrete bevis til hendelsen, og at det dermed lå i medlemmenes interesse å ta dette i betraktning under avstemningen.

Videre hevdet samfundetmedlem Cecilie Bjørnsdotter Raustein at det var legitimt å ta konsekvensene av Styrets eventuelle avgang i betraktning. Likevel hadde hun forståelse for dem som hadde svekket tillit til samfundetlederen. Hun understreket videre viktigheten av å ta sitt eget valg når stemmene til slutt skulle avgis.

Strøm Scheie var sistemann på talelisten, og avsluttet med å presisere at han tok sakens kjerne og opplevelsen som fornærmede har hatt under situasjonen på alvor. Han erkjente at han hadde gjort en tabbe og håpet at han, sammen med Styret, fikk fornyet tillit til å utøve vervet.

RÅDET: Sveinung Heide Vaskinn forklarte Rådets rolle i disiplinærsaken.

53 prosent for mistillitsforslaget

Samfundets lover krever at et mistillits-forslag må få alminnelig flertall og minimum 100 stemmer for for å vedtas.

Voteringen ble gjennomført blant de stemmeberettigede medlemmene, og tellekorpsets endelige opptelling viste at det var 634 medlemmer som deltok ved valget. Det var 336 stemmer for mistillitsforslaget og 240 i stemmer imot, mens 58 avga blank stemme.

Resultatet var klart: Med et knapt flertall (53 prosent) stemte Samfundets medlemmer for å kaste Strøm Scheie ut av sin posisjon. Med det måtte også Styret og Samfundets Debattkomité gå. I en kommentar til Under Dusken skrev Strøm Scheie den 30. oktober følgende på sms:

– Jeg vil ønske det påtroppende Styret lykke til og stiller meg fullstendig til deres disposisjon. Ellers har jeg ingen kommentar.

Samfundet vil ikke påvirkes i stor grad

Rådet arrangerer valg av ny leder allerede 2. november klokken 18:00.

Dersom ny leder ikke velges, vil det arrangeres nytt valg lørdag 5. november.

Nyvalgt leder velger sammen-setningen av Styret selv, og forslaget skal så godkjennes av Storsalen. Det er fortsatt mulig for tidligere styre-medlemmer, inkludert Strøm Scheie selv, å bli valgt inn i det nye Styret.

Lovene sier at en kandidat blir valgt om vedkommende får minst halvparten av de avgitte stemmene. Om det ikke skjer, skal det holdes ny avstemning mellom de to kandidatene som har fått flest stemmer.

Dersom det blir likt stemmetall ved valg, vil det holdes et nytt valgt på neste ordinære møte. Om nødvendig kan det også bli holdt valg på et ekstraordinært møte.

Leder av Rådet, Sveinung Heide Vaskinn, presiserer at driften av Samfundet ikke vil påvirkes i stor grad av at Styret måtte gå av, med unntak av arrangementer som er i regi av Styret og Samfundets Debattkomité. **UD**

Cecilie Bjørnsdotter Raustein og Jens Waage er medlemmer av Studentmediene i Trondheim. Raustein er korrektursjef i Under Dusken.

Nyhetskommentar:

Folkeskikk var pandemiens uventede offer

Har folk glemt hvordan man oppfører seg etter pandemien eller gir de bare faen?

ILLUSTRASJON: Victoria Lillejord Stenshagen

Å reise med offentlig transport var aldri en fantastisk opplevelse. I beste fall var det et vagt irritasjonsmoment i hverdagen, et nødvendig onde man måtte kjede seg gjennom for å komme til forelesning. Etter pandemien lengter jeg tilbake til dagene hvor det kun var kjedelig.

Det skrives artikler om at folkeskikken har blitt verre etter korona. Folk har rett og slett glemt hvordan de skal oppføre seg i offentlige rom. Med mindre man ble født etter at samfunnet stengte ned, holder ikke den unnskyldningen vann.

Fra barndommen av husker jeg en konstant strøm av opplæring i hvordan man skulle oppføre seg i fors-

kjellige situasjoner. Innestemme her, utestemme der. Slik går man på bussen, slik sitter man stille når læreren snakker. Det viktigste var å huske på de andre menneskene rundt deg. Forståelse for at andre eksisterer i samme rom som deg, og at vi alle må respektere at vi har samme rett til denne eksistensen.

Etter ett år med sosial isolasjon, ser det ut til at disse leksjonene har forsvunnet fra vårt kollektive minne. Jeg kan ikke huske sist gang jeg satt på en buss hvor det ikke ble spilt høy musikk eller at noen følte at alle trengte å høre telefonsamtalen deres, helst med personen i den andre enden på høyttaler. I forelesninger har jeg begynt å sette meg fremst, for å legge mest mulig avstand mellom meg og dem som føler at dette er den perfekte anledningen til å høre hvordan det går med vennene sine. Høylytt, såklart. Hvem bryr seg om de hundre andre menneskene i rommet som har lyst til å lære?

Dette ser ikke ut til å være et isolert problem, så det er ikke bare jeg som har blitt gammel og bitter. Hver gang jeg klager over fenomenet, møter jeg den samme reaksjonen, en slags blanding av irritasjon og pur fascinasjon fra andre som føler på det samme problemet.

Jeg undrer oppriktig på hva som skjedde under pandemien, som gjorde at folkeskikk gikk i glemmeboka. Var det så slitsom å bry seg at vi ble utbrent på medmenneskelighet etter at vi måtte omrokkere livene våre for å ta vare på hverandre? Eller har vi blitt så vant til konstant overstimulering at å sitte stille en 20 minutters busstur nå blir for lenge?

Jeg er ikke kvalifisert til å slå fast noe om sosiologiske fenomen eller komme med ville gjetninger om hvilke psykologiske endringer en pandemi fører med seg. Alt jeg ber om, er at vi begynner å bry oss litt igjen. Tenk på andre mennesker, og viktigst av alt: Hold kjeft i forelesninger.

KALT LANDSFORRÆDER AV EGNE BESTEFORELDRE

Russiske «Nikolai» og Galina forteller om hvordan livene deres har endret seg etter at Russland invaderte i februar.

TEKST: Kristoffer Hedman og Kseniia Koseniuk

Den 24. februar ble det sendt russiske militære styrker inn i Ukraina. Krigen har vært et stort fokus i nyhetene og på sosiale medier, der videoer og historier fra Ukraina har blitt delt hyppig. I Russland har det foregått flere protester og mer enn femten tusen protestanter har blitt arrestert.

Under Dusken har intervjuet to russiske studenter som har bodd i Norge siden før krigsutbruddet i februar. Av hensyn til familie og pågående saksbehandling ønsker én av disse studentene å være anonyme.

Anklaget for terrorisme

«Nikolai» startet sitt utvekslingsår i Norge sommeren 2021. I Russland var han politisk aktiv i Navalnyjs stab, en organisasjon beskrevet av russisk finanstilsyn som en ekstremistisk terroristgruppe. Gruppen har koblinger til regimekritikeren og opposisjonspolitikeren Aleksej Navalny, som for tiden soner en dom på ni år i fangeleir. I Russland skal affiliasjon med gruppen være grunn nok til arrestasjon.

Nikolai får først vite om krigen morgenen den 24. februar. Da får han en telefon av en russisk kompis. Vennen har vært på antikrigsprotest i Russland og blitt tatt inn for avhør der politiet spurte om Nikolai. Russisk politi hevder at Nikolai er lederen av lokallaget tilhørende Navalnyjs stab i kompisens sin by og arrangør for demonstrasjonene.

Tilbrakte en måned i flyktningleir

Allerede neste dag drar Nikolai til politistasjonen i Trondheim for å overgi seg og søke asyl som flyktning. Dette er enklere sagt enn gjort.

– De sa jeg måtte dra til et sted i nærheten av Oslo og overgi meg der, sier han.

Den 26. februar ankommer han Oslo. Nikolai blir bedt om å gi fra seg pc, mobil og alt som kan brukes til kommunikasjon. Der er han i én uke, før han blir overført til en flyktningleir i nærheten, hvor han oppholder seg de

neste tre ukene. På dette tidspunktet har ikke Nikolai hatt kontakt med noen i Russland på en måned.

– Protokollen til norsk politi er å gå gjennom alle enheter for å sikre at forespørselen om asyl er ekte, forteller Nikolai.

Denne protokollen følger de ikke lenger, da antallet russiske og ukrainske flyktninger skal ha økt betraktelig de siste månedene.

Etter en måned får Nikolai tilbake mobilen sin, og ringer hjem til sin mor. Hun har da blitt innkalt til avhør hos russisk politi. De forsøker nå å pågripe Nikolai som har en aktiv sak mot seg.

Grunnlaget for saken skal være en uttalelse fra en ukjent kvinne som

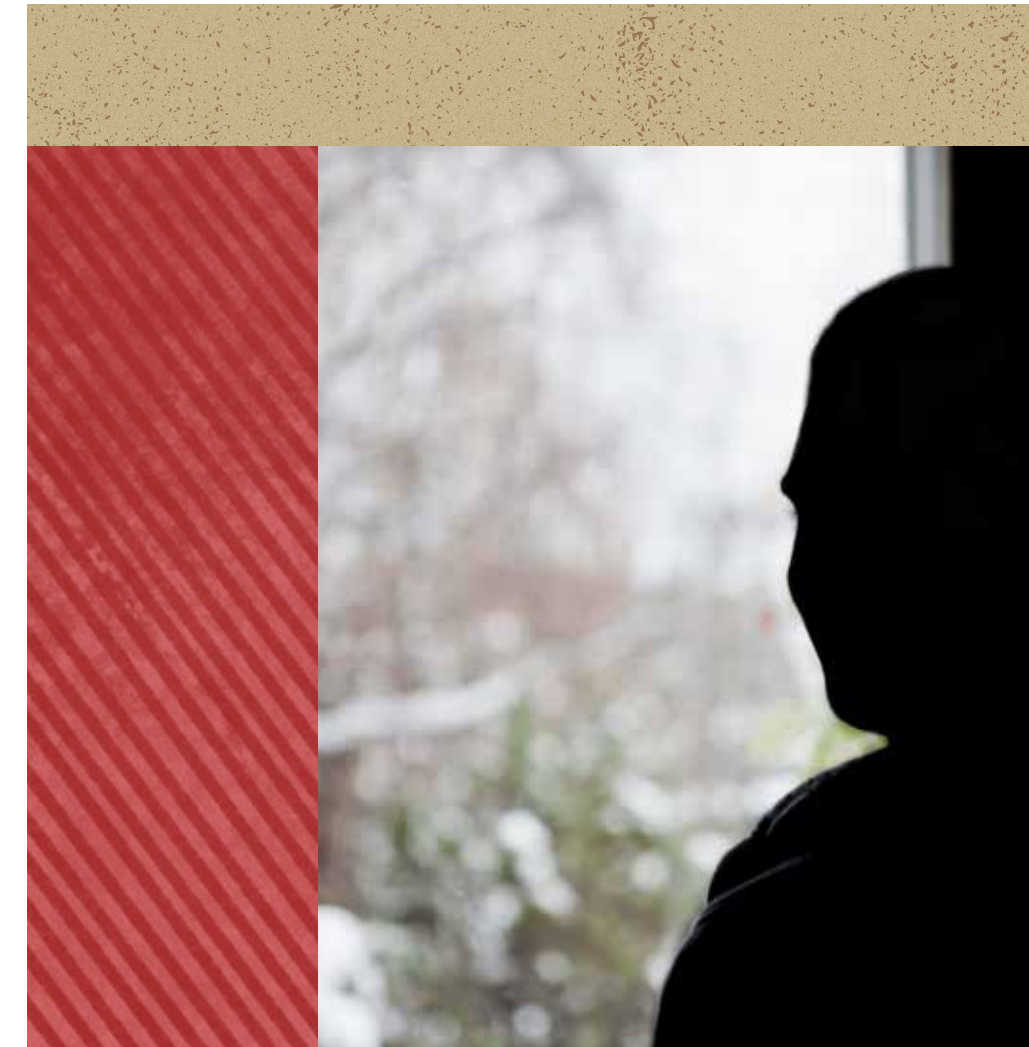
beskylder Nikolai for ekstremistiske holdninger og ideologiske forskjeller.

Truet med arrestasjonspapirer

Når Nikolai kommer tilbake til Trondheim, skriver han et innlegg på det sosiale nettverket VKontakte om hans opplevelser og tanker om krigen. VKontakte er en russisk plattform der Nikolai, etter eget utsagn, har en viss følgerbase.

Rundt klokken tre om natten samme dag våkner foreldrene til Nikolai til tungt bevæpnet politi utenfor døren.

ER ETTERLYST I RUSSLAND: Russiske myndigheter etterlyser Nikolai grunnet hans politiske affiliasjon. FOTO: Arkiv.

– De hadde automatvåpen og sto og ristet i arrestasjonspapirene, forteller Nikolai.

Politiet virker overrasket over at Nikolai har bodd i Norge det siste halvåret.

Foreldrene tar ikke bilde av arrestasjonspapirene den natten, men Nikolai ber senere moren sin om å gå til politiet og få bilder av papirene som han kan bruke til å søke asyl. Ifølge utlendingsdirektoratet kan du søke asyl om du er straffeforfulgt i hjemlandet.

Moren hans får ikke tak i noen av papirene som politiet hadde med seg. I stedet får hun en enkel rapport om

innlegget Nikolai skrev på VKontakte. Rapporten omtaler innlegget som ekstremistisk og sier videre at det bryter syv forskjellige lover.

– Jeg har ikke hørt at de skal ha utført noen flere aksjoner mot meg etter det. Tydeligvis skjønte de at de ikke kunne få tak i meg, sier Nikolai.

Risikerer 25 års fengselstraff

Nikolai forteller at han var heldig som var i Norge da krigen startet. Straffene for protester og regimekritiske utsagn har blitt betydelig mer alvorlige og arrestprosessen mindre dokumentert. Tidligere ga protester ti dager i fengsel,

men nå er strafferammen opp mot fem år etter en ny lovendring som definerer det som ekstremisme.

Siden Nikolai nå har syv lovbrudd på rullebladet, kan han risikere opptil 25 år i fengsel om han returnerer til Russland.

– I Russland er det ingen som kan beskytte seg mot det. Ingen menneskerettighetsforkjempere kommer til å ta denne saken, sier han.

Nikolai forteller at han har hatt mindre kontakt med familie og bekjente, deriblant besteforeldrene fra Russland, etter krigens utbrudd. Dette

er fordi synspunktene rundt krigen er så ulike hans egne.

– De har en veldig støttende holdning overfor Putin-regimet og mener jeg er landsforræder og så videre, sier han.

Nikolai ringer forledrene bare hver tredje uke i mindre enn ti minutter av gangen. Han synes det er spesielt krevende at foreldrene har et helt annet syn på krigen.

Venter på svar om asylsøknad

Nikolai venter fortsatt på at asylsøknaden skal behandles. I april ble han fortalt at saksbehandlingen ville ta tre til fem uker. Det har nå gått fem måneder. I august ble Nikolais studentvisum ugyldig, noe som også medfører at han ikke lenger har arbeidstillatelse.

Han forklarer at han har en anstrengt økonomi, men at han heldigvis får hjelp av venner med penger og bolig.

– Å vite at jeg får hjelp er veldig betryggende, sier han.

Nikolai forteller at situasjonen han befinner seg i er spesiell, og at myndighetene derfor ikke kan gi gode råd på hva han burde gjøre i sin situasjon. Det at en person søker asyl samtidig som de studerer i Norge, er ikke en sak utlendingsdirektoratet har behandlet tidligere, skal han ha blitt fortalt.

Nikolai sier at han enda ikke vet hvor han kommer til å ende opp i Norge dersom asylsøknaden blir innvilget.

– Jeg har ikke lyst til å tenke på hva som skjer om jeg ikke får asyl. Uansett drar jeg ikke tilbake til Russland. Å måtte bo i leirene i Europa er uansett bedre enn fengsel.

Må leve i nuet

Studiehverdagen kan være stressende nok i seg selv, men når man også tilbringer en måned i flyktningleir og sjekker postkassen flere ganger om dagen for svar på asylsøknaden, går det ut over konsentrasjonsevnen, forteller Nikolai.

Forrige semester gikk han glipp av en hel måned med undervisning da han var i leiren. I tillegg gjorde tanker om krigen og etterlysningen i hjemlandet det vanskelig å fokusere på studiet. Av fire fag bestod Nikolai kun to, og med en E i det ene faget.

– Jeg innså at dette var destruktive tanker. Jeg måtte bare begynne å leve i nuet og kunne ikke tenke på at jeg i morgen kunne få avslag på søknaden. Nå bare studerer jeg og venter tålmodig.

Splittet av krigen

Galina er i likhet med Nikolai opprinnelig fra Russland. Hun flyttet til Norge i 2021 for å studere bærekraftig arkitektur. Under Dusken har valgt å omtale henne ved fornavn av hensyn til familien i Russland.

– Man får et liv med to sider, spesielt når man bor her i Norge med fred og ro.

FOTO: Arkiv.

“De hadde automatvåpen og sto og ristet i arrestasjonspapirene”

“Man får et liv med to sider”

ER IKKE SOM HUN VAR FØR: Galina føler at det er lett å miste seg selv når livet blir snudd på hodet. FOTO: Evgenii Salganik.

Galina forteller at hverdagen føles splittet av krigen. Alle problemene hun før oppfattet som store, ble fort små og ubetydelige.

I starten av krigen snakket vennegjengen mye sammen for å prosessere alt som skjedde. Selv om sjokket gradvis har avtatt med tiden, er tanker om krigen alltid til stede.

– Det å studere og jobbe i et land med fred når familien og vennene dine er i krigen, skaper en konflikt, forklarer Galina.

Hun sier at hun bruker mye tid og energi på å bekymre seg for familien i Kyiv i Ukraina og Russland, noe som også gjør det vanskelig å fokusere på skolebenken.

– Foreleserne har heldigvis vært veldig greie og sagt at jeg kunne få utsettelse om jeg trengte det, forteller hun.

Galina forteller at hun har et ambivalent forhold til studiehverdagen. Den tar tidvis mye energi, men distraherer henne fra de verste tankene.

Mister litt av seg selv

– Det som er litt trist, og som jeg merker på vennene mine, er at når man prøver å bygge et liv for seg selv og noe slikt skjer, så mister man litt av seg selv. Ting man brydde seg om før, blir ikke så viktige nå.

Galina har fremdeles mye kontakt med vennene og familien, og betegner seg selv som heldig. Hennes nærmeste familie har lignende meninger og vennegjengen er veldig liberal.

Hun oppfatter samtidig at noen lenger unna i familien ikke ønsker å forholde seg til situasjonen, noe Galina tror er en forsvarsmekanisme.

– De synes nok at situasjonen er krevende, men forsøker å fortsette å leve som før, forklarer hun.

Før hun dro fra Russland, deltok Galina på flere støttemarkeringer for politiske fanger. Da mente hun at det var på høy tid med endring. Den tiden tror hun er forbi.

– Når man er undertrykt i eget land og blir fortalt at sine meninger er feil og uønskede, så er det veldig demotiverende, sier hun.

Galina forteller at hun tidligere var redd for å si at hun var russer. Det har avtatt noe med tiden, men hun sier at det likevel er vanskelig å dele sin russiske kultur med andre med krigen som bakteppe.

– Man har på en måte ikke lyst til å føle seg stolt over kulturen sin lenger, avslutter hun. **UD**

Studentsolidaritet på tvers av landegrenser

Jeg håper det ikke er siste gang vi samles for å ta til orde for urett og kjemper i solidaritet med andre.

UNA ONSRUD
Student

ILLUSTRASJON: Emilie Myrene Stokke

Onsdag 26. oktober møttes studentene og gikk i protest for å vise sin misnøye til regjeringen og solidaritet med internasjonale studenter som nå må betale skolepenger for å få lov til å studere i Norge. Store deler av studentmiljøet samlet seg for å vise at vi sier ifra når vi opplever urett.

Gratis utdanning i Norge har vært et prinsipp vi har stått ved i lang tid, men nå blir internasjonale studenter ekskludert fra dette. Rettigheter vi har tatt for gitt, er blitt rokket ved. Vi kan ikke ta det for gitt at disse aldri vil bli truet. I Hongkong har retten til å ytre seg gått fra å være en selvfølge til å medføre fengsling, i Brasil drives valgkamp basert på falske nyheter

som truer den demokratiske tillitten og i Italia er ikke lenger den fascistiske ideologien noe man har lagt bak seg.

Når det skjer der, kan det skje her. Nå ser det ikke ut som Jonas Gahr Støre, eller Ola Borten Moe, vil dra Norge i en høyreekstrem retning, eller bruke falsk informasjon for å lure befolkningen. Men demokrati er skjørt. Demokrati er avhengig av vedlikehold og engasjement. Og som studenter har vi en særegen posisjon. Vi er ikke politikere eller toppledere som må gjennom rådgivere for å uttale oss. Vi kan være ufiltrerte, kritiske, nytenkende og ideologiske.

Og studenter blir lyttet til. Det har vi alltid blitt. Historisk har studenter ledet protester og politiske opprør. Vi ser det i Teheran akkurat nå. Det er studentene som leder et opprør for en virkelighet de aldri selv har opplevd. Jeg vil at vi skal protestere i solidaritet med dem!

Jeg vil at vi skal demonstrere for kvinner i Iran, at vi skal rope for dem som mister ytringsfriheten de en gang hadde i Hongkong, at vi skal fordømme italiensk hyllest av Mussolini og snakke om hvorfor dette skjer. Vi lever med det privilegiet at vi får vite alt som skjer i verden. Da må vi gjøre noe med det.

Vi er gode på å ytre oss i saker som direkte angår oss, men forrige onsdag viste vi at vi også bryr oss om andre studenters rettigheter. For vi bryr oss og engasjerer oss. Det viser studentfrivilligheten tydelig her i Trondheim, men jeg tror vi kan rette et enda større blikk utover og gjøre som vi gjør i dag: protestere for andres rett til det vi selv tar for gitt.

Jeg er stolt over å ha vært en del av demonstrasjonen forrige onsdag. Jeg håper det ikke er siste gang vi samles for å ta til orde mot urett og kjemper i solidaritet med andre.

Å kutte i utenlandsstipend er dårlig sosialpolitikk

Regjeringens valgløfter i 2021 skulle styrke studentenes tilværelse: Flere studentboliger skulle bygges og kjøpekraften skulle opp. Ett år senere er realiteten derimot en helt annen.

prosent. Ifølge Ansa vil forslaget føre til at enkelte norske studenter kan få over 20 000 kroner mer i lån årlig. Staten vil derimot spare i underkant av 129 millioner kroner.

Konsekvensen av å føre en slik politisk linje er at lommeboken til den enkelte i større grad blir med på å avgjøre hvem som har mulighet til å ta høyere utdanning. Økt gjeldsbyrde og ingen reell økning i studiestøtte vil være med på å øke de sosiale forskjellene, noe som fører til at academia vil gå glipp av talenter som ikke har god nok kjøpekraft til å dra ut for å studere. Dette er ikke bare synd for studentene, men også for Norge i seg selv. På sikt vil dette kunne påvirke arbeidsmarkedet ved at man taper konkurransekraft.

Dessuten tjener Norge enormt mye på kunnskaps- og erfaringsutveksling mellom mennesker og kulturer. Det fører til deling av kunnskap på tvers av institusjoner og større forståelse i landet. Det er med andre ord tydelig at tapet for den enkelte student, og for kunnskapen i Norge, er enormt mye høyere enn den slanten med penger staten sitter igjen med.

Utdanning burde være en av de sikreste investeringene man velger. Regjeringen må ta grep for å fortsette med å ta vare på de gode prinsippene utdanningspolitikken har tatt til orde for i mange tiår. Norge skal være et land som sikrer utdanning for alle. Utdanning sikrer selvstendighet og muligheter, og i kunnskapssamfunnet Norge skal ingen oppleve å falle fra på grunn av sosial bakgrunn eller fordi man ikke mottar nødvendig hjelp.

Studentene trenger at regjeringen følger Solberg-regjeringens klare mobilitetsmelding; utveksling burde være normalen. Studenter trenger mer hjelp, ikke mindre.

SIMEN KLEMP PETERSEN

Andre viseformann i Høyres studentforening Trondheim

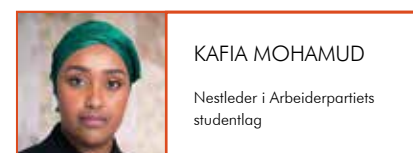
ILLUSTRASJON: Tallak Lie

Utdanningsinstitusjoner har fått mindre subsidier, studiestøtten ligger fortsatt på samme nivå og nå ser det ut til at stipendandelen for utenlandsstudenter også blir lavere. Det er tydelig at statsbudsjettet ekskluderer studentene.

Norske studenter er Skandinavias ivrigste til å studere i utlandet, men på grunn av en gjennomgående svak krone de siste årene og pandemi har man sett en utvikling hvor flere velger å holde seg hjemme. Situasjonen blir ikke bedre når regjeringen kommer med et forslag om å kutte i stipendandelen for utenlandsstudenter. En ordning som før sikret opptil 70 prosent i studiestipend, vil nå bli svekket til 40

Skolepenger vil ta knekken på gratisprinsippet

I Norge har vi gratisprinsippet som skal sikre lik rett til utdanning. Om du ønsker å studere, skal du vite at du har like muligheter som alle andre.

KAFIA MOHAMUD

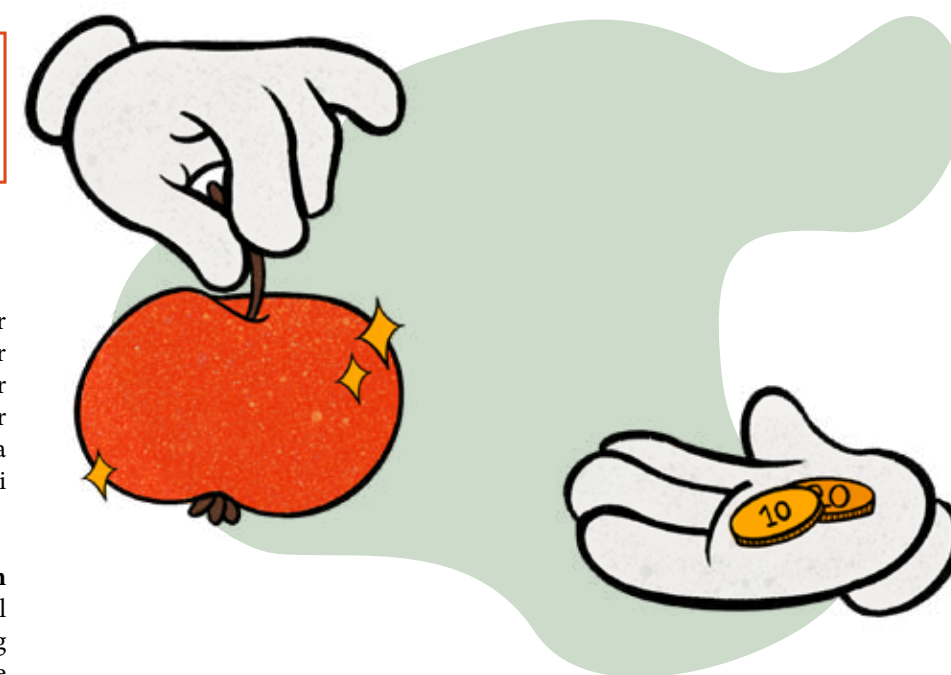
Nestleder i Arbeiderpartiets studentlag

ILLUSTRASJON: Tora Kristin Rausand

Derfor er vi i Astud fortvila når regjeringen nå vil innføre skolepenger for internasjonale studenter. Kommer du fra et land utenom EU, EØS eller Sveits, skal du ifølge forslaget fra regjeringen måtte betale for å studere i Norge. Dette mener vi er helt feil.

Samtidig legger Hurdalsplattformen til grunn at alle skal ha lik rett til utdanning, uavhengig av økonomi og familiesituasjon. Ved at internasjonale studenter skal måtte betale for å studere i Norge, rokker regjeringen ved gratisprinsippet i høyere utdanning og begår et direkte løftebrudd mot studentene.

Samtidig øker prisene i samfunnet, uten at studielånet øker i samme grad. Når du så reiser fra eget land for å studere i Norge, har brukt mye penger på pensum og studentbolig, har utfordringer med språk, ikke har noe annet valg enn å jobbe ved siden av studiene og bor i en liten studentbolig, så skal du i tillegg pålegges ekstrapagebyr.

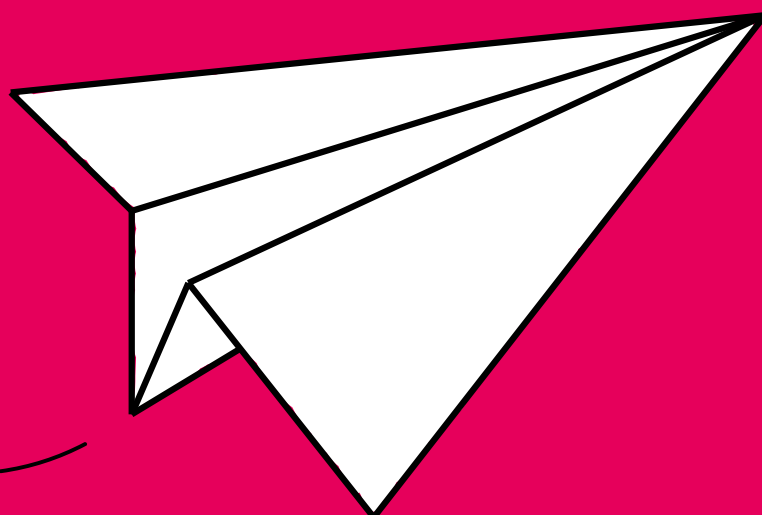

Dette er ikke solidarisk, og vi i Arbeiderpartiet sitt studentlag mener at skolepenger derfor er helt feil prioritering fra regjeringen. Slikt kan ikke Arbeiderpartiet være med på.

Gratis utdanning har likeså vært et konkurransefortrinn for norske universiteter og høyskoler. Mens det å studere i andre land er kostbart, har Norge kunnet veive med gratis utdanning til alle. Samtidig har gratis utdanning her til lands gjort at vi

har kunnet tiltrekke oss talentfulle studenter. Studenter som nå kan komme til å velge andre land å studere i. Vi i Arbeiderpartiet sitt studentlag skulle gjerne sett et solid kunnskapsgrunnlag før innføring av skolepenger, blant annet om hvor mange studenter vi kan komme til å miste, og internasjonal solidaritet.

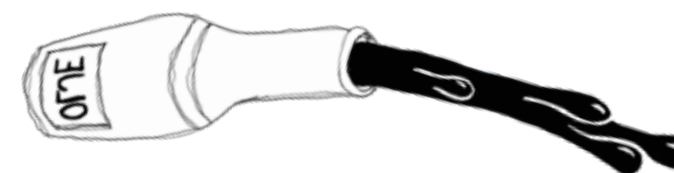
DEBATT: DINE MENINGER PÅ TRYKK

VIL DU SKRIVE TIL UNDER DUSKEN?

SEND MAIL TIL
DEBATTREDAKTOR@STUDENTMEDIENE.NO

INNLEGGET MÅ IKKE OVERSTIGE 2500 TEGN, MELLOMROM INKLUDERT.

Wistingfeltet – ei klimabombe

Wistingfeltet er det nye oljefeltet Equinor har planar om å byggje i Barentshavet. Oljefeltet kjem til å vere gigantisk, og ikkje bidra positivt for å nå klimamåla våre.

Heidrun Sunde Stokke
Medlem i naturvernstudentane

ILLUSTRASJON: Vilde Heyerdahl Roland

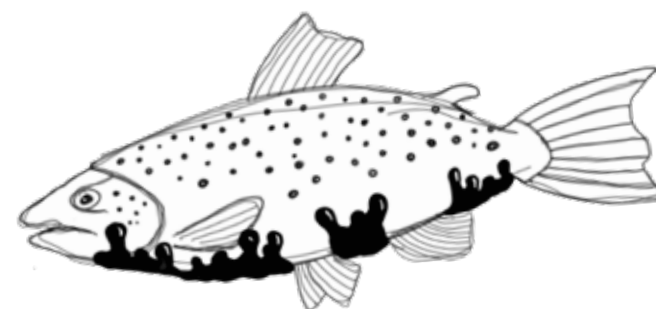
Feltet skal etter planen produsere olje frå 2028 og fram til 2058. Målet er at verda skal vere karbonnøytral innan 2050. Her skal ein altså produsere olje i åtte år etter dette, noko som ikkje gjev meining dersom vi skal nå målet. I tillegg skal feltet produsere olje som ikkje kan bidra til å bytte ut kol. Utsleppa frå forbrenning i utlandet vil vere på om lag 200 millionar tonn CO₂. Det er heile fire gongar så mykje som Noreg sitt årlege utslepp og tilsvarar 50 kolkraftverk. Verda må kutte utsleppa sine mykje raskare enn ein gjer no, og ein har ikkje tid til å tillate utsleppa frå Wistingfeltet, som vil vere enda ei klimabombe.

Equinor har ein plan om å elektrifisere feltet med straum frå land, noko som med dagens straumkrise ikkje verkar som ein kjempegod idé. Fornybar energi er ein avgrensa ressurs, og ein burde difor bruke verdifull rein kraft til grøne næringar på fastlandet, heller enn å forlengje oljealderen. Verken naturen eller klimaet vårt vil tole enda fleire oljefelt så langt nord. Det har aldri hasta meir å satse på ressursar og arbeidskraft inn i berekraftige næringar.

Wistingfeltet er planlagt 300 km frå finnmarkskysten og berre 50 kilometer unna iskantsona. Det er eit spesielt sårbart område med eit unikt biologisk mangfald; ein kan sjå på det som Noreg sin regnskog. Eit oljefelt så langt nord er risikofyllt, både på grunn av store avstandar og hardt vær. Dersom det skjer ei ulukke, er det ikkje berre

menneske som er utsett, men også fugl og fisk som kan verte alvorleg ramma av eit potensielt oljesøl. Konsekvensane av ei ulukke kan vere katastrofale med tanke på utfordringane knytt til beredskap. Dagens regjering favoriserer oljeindustrien framfor den grøne omstillinga. Det er eit kjempeproblem.

Vi studentar bør krevje at Stortinget stansar utbygginga av Wistingfeltet, då det er vi som må leve med dei potensielle konsekvensane i framtida. Det er på ingen måte forsonleg med Noreg sine klimamål og behovet for ei raskare grøn omstilling. Vi burde satse på å ha grøne næringar i nord, heller enn å verte meir avhengige av ein industri med utløpsdato. Arktis er Noreg sin regnskog og viktig for det biologiske mangfaldet. Difor bør vi stå opp for eit oljefritt Arktis utan klimabomba Wistingfeltet.

På tide å resirkulere økonomien

Er det mulig å ha en økonomi som både vokser og er sirkulær?
Høyrepolitiker sier ja takk, begge deler.

TEKST: Åsne Omland

Politikere og bedrifter snakker stadig om ambisjoner rundt et sirkulærøkonomisk samfunn. Ifølge forbrukerrådet er likevel bare 2,4 prosent av Norges økonomi sirkulær. Til sammenligning er gjennomsnittet i verden på 8,6 prosent, med europeiske land som Nederland på hele 24 prosent.

Thomas Sakshaug sitter i styret til Fremtiden i våre hender og er vara i miljø- og næringskomitéen i Trondheims bystyre for Høyre. Han mener at sirkulærøkonomi på sitt enkleste handler om å få mer ut av ressursene vi henter fra jorda, fordi vi ikke har råd til å sløse dem bort.

– Vi kan ikke fortsette å bruke opp ressurser, for å så kaste dem. Det som

tas ut, og som allerede er tatt ut, må bli brukt flere ganger, sier han.

Økonomisk vekst + sirkulærøkonomi = sant

– Det er ikke nødvendigvis en motsetning mellom økonomisk vekst og sirkulærøkonomi, men i dag gjøres derimot økonomisk vekst på en måte som gjør at de er motstridende, forklarer Sakshaug.

Han forklarer hvordan økonomisk vekst ikke er en bevisst økonomi i utgangspunktet, men resultatet av at vi stadig blir flere mennesker på jorda.

Det er en konsekvens av at mennesker trenger basisressurser som mat og husly og i tillegg ønsker komfort. At stadig

flere har disse behovene krever at økonomien også må vokse.

– Det er en svært krevende øvelse å vokse på en bærekraftig måte. Det er vanskelig, men nødvendig fordi alternativene er så mye verre, sier han.

Forurensning gir ekstra utgifter

Sirkulærøkonomi er potensielt veldig lønnsomt forklarer Sakshaug.

– Utfordringen ligger i at olje- og gassnæringen er mange ganger mer lønnsom, i hvert fall i et kortsiktig perspektiv, forteller han.

Det forklares videre at problemet ligger i at man ikke regner med skaden som påføres kloden ved å bruk av fossil

energi. Ved forurensning har man en ekstra kostnad på samfunnet som ikke er med i regnskapet.

Dermed er prisen lavere enn den burde være, ergo er produksjonen høyere enn den burde være. Han ser på sirkulærøkonomi som ett av svarene på hva vi skal erstatte økonomien med. Dette er når vi får priset inn kostnadene ulike bransjer har i et helhetlig, samfunnsmessig perspektiv.

Klima- og miljøsjef i Trondheim kommune, Hans Fredrik Kvitvang, mener at grunnen til at fossil energi historisk har vært billigere enn grønn energi, kommer av at den fossile næringen er industrialisert i en helt annen skala og omfang.

– Når vi nå ser at grønn energi også oppskaleres og industrialiseres, blir teknologien etterhvert billigere. På sikt vil det lønne seg, samt ikke være annet valg enn å ta de grønne valgene, da fossil energi en dag vil bli mindre tilgjengelig, sier Kvitvang.

Pengene styrer

Sakshaug peker på at folk ofte tar klimavennlige valg ut av egen økonomisk interesse. Gjennom enkle økonomiske metoder bidrar man aktivt til mer gjenbruk. Han peker på Bruk om-senteret på Nyhavna som godt eksempel, der man tar det folk har kastet og selger det videre til en lav pris.

Han mener at det ikke er så viktig hvorfor folk tar valgene, så lenge de gjør det. Det er ingen motsetning mellom å være klimafornekter og å kjøpe brukt.

– Man må ikke nødvendigvis overbevise alle om at klima er viktig, så lenge vi får så mange som mulig til å ta de rette valgene. Det er kanskje ikke ideelt, men det er én måte, og det er måten som funker, fastslår Sakshaug.

Kvitvang hevder også at økonomiske insentiver er viktige for å få folk til å

handle mer bevisst. Han ser for eksempel på inflasjonen som nå herjer i verden som en mulighet til å endre på holdninger til forbruk. Det finnes med andre ord fordeler ved at verden har blitt dyrere.

– Vi får råd til kjøpe mindre fremover. Folk kommer til å spise opp mer av maten sin, og kjøpe mer brukt ut av økonomisk hensyn. Det kommer til å føre til et lavere forbruk, forklarer Kvitvang.

Han håper at denne perioden kan være med på å endre forbrukermentaliteten til folk, også i et langsiktig perspektiv.

– Hvis folk ser at det går bra å være mer nøktern, så er det en god holdning man kan ta med seg inn i fremtiden når inflasjonen ikke er like høy som i dag, sier han.

Mer enn et trendy begrep

I praksis er det få steder hvor økonomien er sirkulær. Dette er ikke noe som bekymrer Sakshaug, som mener at politisk handling nesten alltid begynner med store ord og lovnader.

Sakshaug ønsker også å poengtere at sirkulærøkonomi ikke er et nytt og trendy konsept, men heller et gjensyn med en livsstil som var vanligere for bare noen titalls år siden.

Han forklarer hvordan mennesket alltid har levd med ressursknapphet. Problemet nå er at vi oppfører oss som om vi ikke har det. Derfor må vi endre noe fundamentalt i måten vi tenker om samfunnet på. Heldigvis, sier han, har vi tenkt en del av disse tankene før.

– Vi skal på en måte tilbake til røttene. Fordelen denne gangen er at vi har mer kunnskap og flere løsninger. Det kan bidra til ganske mye, avslutter han. **UD**

MÅ TENKE SIRKULÆRT: Sakshaug forteller vi ikke har råd til å sløse ressursene fra jorden.
FOTO: Nora Rønningen

LØNNSOMT: Kvitvang mener at det på sikt vil lønne seg, samt ikke være annet valg enn å ta de grønne valgene.
FOTO: Øyvind Imenes Siverten

Lar vi kunstig intelligens ta over jobbene våre?

Kommentar:

Kunstig intelligens (AI) er i ferd med å ta over mange jobber som tradisjonelt har vært gjort av mennesker.

Fra å lage mat til å styre fly, AI gjør det stadig mer mulig for maskiner å gjøre det vi pleier å gjøre. Dette er ikke nødvendigvis en dårlig ting. Selv om noen jobber kan bli borte, kan AI også åpne opp nye muligheter og gi oss muligheten til å fokusere på andre ting.

Maskiner kan gjøre en rekke ting bedre enn oss. De kan for eksempel regne ut ting raskere, huske mer informasjon og jobbe uten pauser. Dette betyr at de i teorien kan ta over en rekke jobber som tradisjonelt har vært gjort av mennesker. For eksempel kan en AI-drevet bil kjøre seg selv, noe som kan føre til færre trafikkulykker. AI kan også brukes til å gjøre maten vår sunnere og mer næringsrik, noe som er viktig for et økende befolkningstall.

Selv om AI kan gjøre en rekke ting bedre enn oss, er det ikke uten sine problemer. For eksempel kan AI føre til at flere mennesker mister jobben sin. Når maskiner kan gjøre det vi pleier å gjøre, er det mindre behov for menneskelig arbeidskraft. Dette kan føre til økonomiske problemer for mange mennesker, og også føre til at noen mennesker føler seg overflødige.

Til tross for noen problemer, er AI generelt positivt for oss som samfunn. AI kan hjelpe oss å løse noen av de store problemene vi står overfor i dag, for eksempel trafikkproblemer og forurensning. AI kan også hjelpe oss å gjøre ting bedre, for eksempel å lage sunnere mat og å styre fly tryggere. I tillegg kan AI gi oss mer fritid, fordi vi ikke lenger trenger å bruke like mye tid på jobber som maskiner kan gjøre for oss.

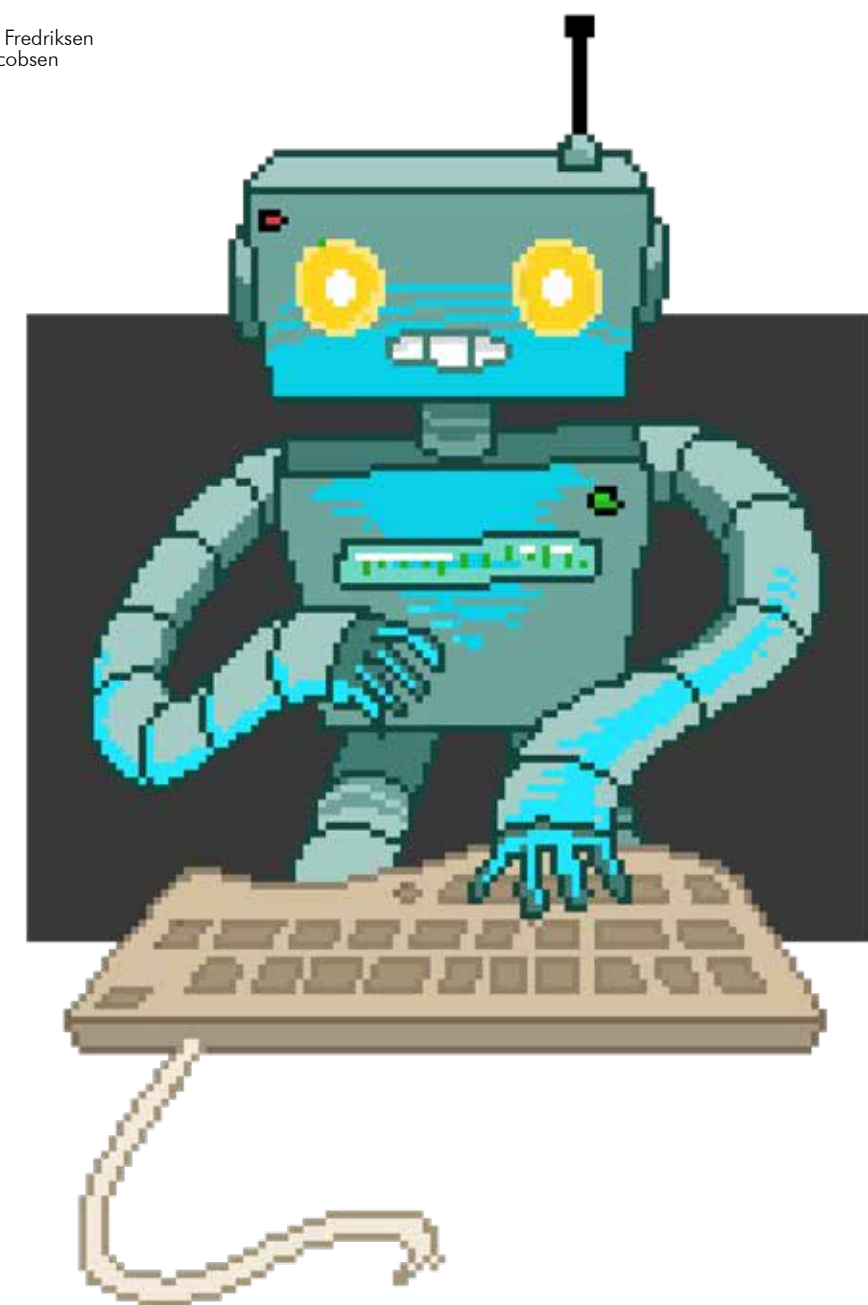
Kunstig intelligens er i ferd med å endre vårt samfunn på en rekke måter. Selv om dette kan føre til noen problemer, er AI generelt positivt for oss som samfunn. AI kan hjelpe oss å løse noen av de store problemene vi står overfor i dag, for eksempel trafikkproblemer og forurensning. AI kan også hjelpe oss å gjøre ting bedre, for eksempel å lage sunnere mat og å styre fly tryggere. I tillegg kan AI gi oss mer fritid, fordi vi ikke lenger trenger å bruke like mye tid på jobber som maskiner kan gjøre for oss.

Denne teksten er i sin helhet skrevet av en kunstig intelligens ved hjelp av nettsiden OpenAI og verken korrekturlest eller bearbeidet på annen måte. Hele teksten ble klar på noen sekunder

EN (KUNSTIG) INTELLIGENT STUDENT

Kunstig intelligens (KI) er et konsept science fiction-forfattere har lekt med i årtier, men snart er det noe som passer inn i *Hotel Cæsar* så vel som *Star Trek*.

TEKST: Kristoffer Ramsøy Fredriksen
ILLUSTRASJON: Kirsti Jacobsen

Veien er enda lang til vi har livaktige roboter vandrende blant oss. Men du skal ikke se bort ifra at du har sett noe som er laget av en datamaskin, med minimal menneskelig innvirkning.

Fremveksten av såkalt kunstig intelligens-kunst har vært monumental. Men i dets kjølvann vaker det en annen problemstilling; det kan anvendes til eksamensfusk.

Kunstig intelligens-kunst er enda lett å gjenkjenne, men tekst er en annen sak. Du har muligens allerede lest kommentaren her i magasinet som ble skrevet av en kunstig intelligens. Var det altfor åpenbart at dette ikke var en person?

Dette kan skape problemer for en institusjon som skal vurdere individuelle kandidaters egne ferdigheter, og ikke deres kunnskap om hva som er mulig med riktig nettside. Der kunstnere opplever at det blir lagd ny kunst ut av deres slit, skriver kunstig intelligens-verktøy tekster som ikke direkte plagierer, bare omformer det som har blitt skrevet før.

Vi er ikke der ennå

Professor i IKT Robin T. Bye sier at det i dag kun finnes verktøy som kan etterligne heller enn erstatte vitenskapelige artikler.

– Det er vås for det meste, men kan ved første øyekast se vitenskapelig ut, mener han.

Slike kvasivitenskapelige artikler, som Bye kaller dem, vil være lette å gjenkjenne på grunn av rare ordvalg eller manglende språkforståelse.

– En kunstig intelligens klarer ikke å forstå det som ligger mellom linjene. Den kan ikke forstå om noe er ironisk eller bokstavelig.

Det er altså en stund ennå til vi får vår første robot-filosof eller android-komiker, men nøyaktig hvor langt unna en slik fremtid er, vil ikke Bye spekulere i.

– Det er gode hjerner som sier at dit kommer vi, og noen som sier at dit kommer vi aldri.

Han utdyper videre at for at noe slikt skal skje, må det forkomme et paradigmeskifte. Dette kan komme plutselig, men for dem som arbeider med kunstig intelligens i det daglige, virker det ennå langt unna.

En dag vil alt være digitalisert

En av dem som for øyeblikket har valgt å utdype seg i kunstig intelligens, er medievitenskapstudenten Tuva Sagen Bråten, som synes det er veldig spennende at NTNU tilbyr emner som er fremtidsrettede. Når hun blir spurt om hun tror kunstig intelligens vil bli brukt til å skape massemedier i fremtiden, kommer hun med en spådom.

– Det tror jeg absolutt. En gang i fremtiden tror jeg det meste har blitt

GJENKJENNBART: Bye forklarer at kunstig intelligens kun vil skape kvasivitenskapelige artikler. FOTO: NTNU.

SPÅDOM: Bråten tror det meste vil bli digitalisert i fremtiden. FOTO: Thea Marie Rønneberg.

digitalisert, og også akseptert for at det har blitt det.

Selv har hun ikke anvendt noen av verktøyene som nå i større grad blir gjort tilgjengelig for skole og utdanning.

– Jeg har brukt kunstig intelligens-programmer som for eksempel Google Home, men tror nok ikke dette vil hjelpe meg på eksamen, med mindre skolen blir mer digital.

Skulle skolen bli mer digital, så betyr det ikke nødvendigvis at Bråten mener det burde være fritt frem.

– Det avhenger helt av hva det kunstig intelligens-programmet er programmert til, men jeg tenker at det blir en form for juks. Siden mange slike programmer tilbyr en taleenhet der man kan stille ulike spørsmål.

En mekanisk hjerne

Bråten hevder at kunstig intelligens-programmer kan være spesielt nyttige siden de egner seg til å besvare mekaniske spørsmål. IKT-professor Bye forklarer at dette er et viktig trekk ved kunstig intelligens.

– Jo mer mekanisk noe er, desto lettere er det for en kunstig intelligens å utføre en sånn jobb, forteller Bye.

Siden intelligensen er kunstig, kan den bare gjøre nøyaktig som den får beskjed om, ettersom det er all informasjonen den har å gå på. Den ville dermed ha vært brilliant på kviss, hvor

spørsmål kun har ett definitivt og riktig svar.

Finnes ikke noe verktøy for å oppdage juks

Noe som fort blir tydelig, er at kunstig intelligens som grunnlag er et langt bedre sted å begynne enn om det hadde vært et blankt ark. Selv om dette bare er de mest åpenbare og lite utforskende svarene på spørsmålet, så kan dette gi en god disposisjon til studenter under skriveøkten.

Bye sier seg enig i at dette både er en mulig, og kanskje nyttig bruk av et slikt verktøy.

– For å lage en disposisjon fremstår kunstig intelligens som et nyttig verktøy, og det er jo bare et forslag til hvordan du skal strukturere en tekst.

Seniorrådgiver Ragnar Veien Tundal fra eksamenskontoret sier at det som derimot må unngås, er å anvende noe av dette som din egen tekst. Selv om det ikke finnes noe verktøy for å oppdage juks utført med hjelp av en kunstig intelligens, så betyr ikke det at det ikke kan bli plukket opp allikevel.

– Det kjøres rutinemessig plagieringskontroll, så hvis den kunstige intelligensen tar utgangspunkt i eksisterende tekst eller har produsert samme tekst tidligere, vil dette kunne bli avdekket på linje med annen tekstkopiering, sier Tundal.

FUSK: Tundal forteller det ikke finnes noe verktøy som kan stoppe fusk av en kunstig intelligens. FOTO: Privat.

Ifølge Bye er det mulig, selv uten direkte kopiert tekst, å gjenkjenne at forfatter har skrevet i binær kode.

– Å gjenkjenne noe lagd av en kunstig intelligens tror jeg ikke skal være så altfor vanskelig. Man vil jo typisk bruke kunstig intelligens til det også.

Eksamen må være et selvstendig arbeid

Om man benytter seg av en tekst produsert av en kunstig intelligens på en oppgave og blir fersket, er Tundal klar på at det ikke nødvendigvis skåner en at teksten ikke er direkte plagiert.

– Å plagiere er å bruke noen andres tekst eller innhold i sin besvarelse for å fremstille det som sitt eget verk. Etter min vurdering vil bruk av tekst generert av kunstig intelligens falle inn under definisjonen av plagiat.

Han går videre til å forklare at en eksamen skal være et individuelt og selvstendig arbeid, og at det å anvende

et slikt verktøy på eksamen vil bli definert som juks, da man handler på en måte som kan gi urettmessige fordeler ved vurdering eller i forbindelse med obligatoriske aktiviteter.

– Alle besvarelser som blir levert digitalt, går gjennom en plagiattkontroll. Dersom den kunstige intelligensen har blitt brukt til å svare på lignende spørsmål før, vil det kunne gi utslag på plagiattkontrollen.

Hvis det skulle være noen tvil om hvor seriøst det å bli tatt i juks er, så forklarer Tundal at dette vil medføre at eksamen annulleres og man kan bli utestengt fra universitet i inntil ett år. Dette gjelder for alle norske universitet og høyskoler i utestegningsperioden.

Preventivt arbeid

Tundal forteller at dette er såpass nytt terreng for både eksaminator og plagiatprogrammet, at det er hensiktsmessig å arbeide forebyggende i stedet for kun å oppdage etter at det har blitt gjort.

– Dersom det stemmer at kunstig intelligens gjør det best på svært mekaniske oppgaver, vil programmet gjerne ikke gjøre det så godt på refleksjonssoppgaver. Typisk vil det bli gitt oppgaver som inviterer til refleksjon på hjemmeeksamen, sier Tundal.

Bye er også klar på at dette er noe det er mulig å bekjempe allerede under selve oppgaveskrivingen.

– Vi må lage eksamensoppgavene slik at vi ikke tester slike typiske mekaniske ting eller å gulpe opp og huske ting. Heller teste at du har forstått noe.

Han tenker seg om et lite øyeblikk før han fortsetter.

– Så lenge man er god nok på lærersiden til å lage gode oppgaver, så tror jeg ikke slike verktøy vil være noe særlig problem.

Tundal avslutter med å si at begrensning av hvilke programvarer og hjelpemidler man kan bruke på skoleeksamen, vil være et grep mot bruk av kunstig intelligens for å fuske. **UD**

Kommentar:

En gløsingens verden

Samfunnsvitenskapelige og humanistiske studier er vant til å stå på sidelinjen. Nå er det på tide å gi dem spillerommet de fortjener.

ILLUSTRASJON: Vilde Heyerdahl Roland

En 20 minutters busstur fra Trondheim sentrum har NTNU gjemt bort sin store skam. De samfunnsvitenskapelige og humanistiske studiene. Tilbake på campus Gløshaugen finner vi dem som skal redde verden med sine teknologiske løsninger. All hyllest til dem, men her glemmer universitetet en viktig ting, nemlig den betydelige rollen samfunnsvitenskapen og humaniora spiller for fremtiden.

«Fremtidens humsam-studier» sier NTNU og legger frem sine nye tverrfaglige profiler. Teknologi, bærekraft og innovasjon skal inn i samfunnsvitenskapen. Dette må til for å sikre

studienes fremtidsrelevans. Akkurat som om studiene i seg selv vikkeler kan brukes til stort mer enn dype samtaler og politiske debatter på fest. Dette skal være et tiltak for å gjøre studienes arbeidslivsrelevans større, istedenfor å jobbe med å vise arbeidslivet hvordan samfunnsvitenskapen kan bidra til morgendagens løsninger, jobber de heller for å gjøre samfunnsvitenskap mer likt det NTNU tror arbeidslivet vil ha: ingeniører.

Går du et master- eller profesjonsstudium, er det obligatorisk med emnet Eksperter i team. Dette er også et emne universitetet mener at skal sørge for tverrfaglighet. Likevel er det ordene industri, automatisering og biologiske prosesser som kjennetegner emnets landsbyer. Emnet gjør at NTNU kan klappe seg selv på sin tverrfaglige skulder. Det føles likevel som et samarbeid tilrettelagt for universitetets

favorittstudenter. Alle andre blir gaffer til tverrfaglighetens suppe.

På Gløshaugen ler de med sine 7,5 studiepoeng i exphil. For Kant og Platon kan vel ikke redde verden.? Aldri før har noen tatt så feil. For hvordan kan man vel redde en verden man ikke har kunnskap om? Skal du stå ansvarlig for teknologien som skal drive samfunnet videre, kreves kunnskap om det samfunnet du skaper. Dette er kunnskap om etikk i møte med teknologi, samt menneskets behov, ønsker og samhandling.

Verden består av mer enn matematiske formler og teknologiske løsninger. Verden er menneskelig samspill og sosiale relasjoner. Dette fortjener en minst like viktig rolle i det tverrfaglige samarbeidet.

Emnr forteller hvilke fag du må droppe og hvilke du må ta!

emnr.no

O OG RØDT KORT OG GULLBALL

Hår er skummelt, dere. Tenk at den iranske klatreren Elnaz Rekabi våget å utføre sin idrett uten hijab. Etter en slik forferdelig overtredelse er det jo selvsagt at venner og familie skal frykte for hennes liv fordi hun ikke brukte et hodeplagg.

Nå for tiden kjemper heltemodige kvinner i hele Iran en kamp mot sin regjering og deres tolkning av islam, der de med livet som innsats velger å fjerne hijaben i protest. Det er derfor svært liten sjanse for at hun ikke ble presset eller i verste fall truet til å beklage seg.

Religion kan forklares som en penis; det er greit å ha en, greit å være stolt av en, greit å dele den med de som ønsker, men du skal aldri tvinge den på noen som ikke vil. Om Rekabi bruker hijab eller ikke, det er hennes valg som et fritt uavhengig menneske og hun skal støttes i sitt valg. Det skal ikke være oppstuss eller beklagelser på Instagram om hva hun har på hodet. Dersom det skulle være noe tvil om staten Irans kvinnesyn, trenger vi bare å se til fotballen, hvor kvinnelandslaget ble stiftet i 2006 og de fikk spille en kamp på stadion for første gang på førti år i august 2022.

Derfor går det røde kortet til Iran, så får vi bare håpe at Elnaz Rekabi ikke opplever verre reprimander i fremtiden, når hun og hennes medheltinner fortsetter å kjempe den viktige kampen mot undertrykkelse.

Nå og da har idretten muligheten til å gjøre noe virkelig vakkert. 33 år gamle Alf Brun har hatt ALS i syv år, og i de årene har han gått fra å være en aktiv turgåer og friluftsmann til å bli avhengig av rullestol og hjelp med dagliglivet. Det betyr ikke at han har mistet noe av kjærligheten for fotball. Eller Manchester City.

På grunn av den enorme logistikken hans tilstand krever, er en flytur til England umulig, så drømmen om å få sett favorittlaget en siste gang ut til å forbli nettopp det: en drøm. Men så kvalifiserte FC København seg til Champions League og fikk Manchester City i gruppen. Etihad Stadium var for langt unna, men Parken Stadium? Dit kunne man komme seg med bil. Men før Alf fikk summet seg, var alle billettene revet bort.

Historien kunne ha endt her, men Alf sendte en håpefull pasning ut på Twitter, hvor han spurte om ingen hadde en billett å avse. Den ble svart av FC København selv, som ikke bare sørget for billett og opphold, men også et møte med både Guardiola og Haaland.

Her fortjener FC København, og alle som gjorde sitt for at Alfs budskap nådde frem, gullballen. Det koster så lite, men betyr så mye.

TEKST: Kristoffer Ramsøy Fredriksen

Matspalte:

Latterlig lett lasagne

Denne lasagnen tar 20 minutter, bruker opp alle restene du har i kjøleskapet og supergod. Dette er din neste favorittmiddag i en travel hverdag.

TEKST OG FOTO: Sara Løtveit

Til to personer

Den nydelige retten som kan ta så lang tid, men som er for god til å nedprioritere i tidsklemma. Dette er en forenklet versjon av lasagne og krever minimalt med tid og oppvask. Vi gir deg grunnoppskriften og du legger til hva enn du finner i kjøleskapet

Ingredienser

Basingredienser:

Én boks hakkede tomater
Ti skiver gulost
Fire skiver pastaplater
En halv grønnsaksbuljong
2 ss tomatpuré
2 dl vann
Olje
Diverse du har liggende i kjøleskapet

Hva jeg hadde oppi i tillegg:

Én boks bønner
Én boks mais
Tacokrydder
En halv løk

Slik gjør du

1. Kutt opp det du har av grønnsaker og kjøtt som du skal bruke. Stek så dette i en kjele med olje. Skal du ha kjøtt oppi, steker du dette først og legger det til siden, for så å steke grønnsakene.
2. Putt to spiseskjeer tomatpuré (og eventuelt kjøttet) i kjelen med de stekte grønnsakene og fres i to minutter.
3. Smuldre grønnsaksbuljongen opp i vannet. Tilsett deretter buljongvannet og de hakkede tomatene i kjelen. Rør dette rundt.
4. Brekk pastaplatene i flere biter og legg delene i kjelen slik at de ikke synes.
5. La dette småkoke i cirka ti minutter med lokket på.
6. Legg så over osten, før du legger lokket på igjen. Når osten er smeltet, er lasagnen klar!

Server med salat eller annet tilbehør.

Kampen mot antibiotikaresistens – en kamp vi aldri kommer til å vinne

Antibiotikaresistens er et økende problem og skaper allerede store problemer for nordmenns populære feriemål. Overlege ønsker ny handlingsplan fort.

ILLUSTRASJON: Emilie Myrene Stokke
TEKST: Elias Ward Heimdal

– Det dør titusener av mennesker hvert år på sykehus i Italia, Hellas, Tyrkia med flere, av behandlingsrefraktære infeksjoner. Det vil si at det ikke finnes antibiotika som kan snu situasjonen.

Det sier Bjørn Waagsbø, overlege ved Regionalt kompetansesenter for smittevern i Helse Midt-Norge og leder av antibiotikateamet ved St. Olavs hospital.

Waagsbø forklarer at denne situasjonen har sammenheng med en svært liberal antibiotikapolitikk.

– Befolkningene i disse landene har kunnet handle antibiotika over skranken, uten resept og uten at noen har kvalitetssikret behovet for antibiotika. Det har vært et betydelig overforbruk av antibiotika i mange av landene som i dag har et kjempesproblem med resistens.

Pandemi utsetter handlingsplan

Helse og omsorgsdepartementet kom i 2016 med en handlingsplan mot antibiotikaresistens. Den hadde som mål å redusere antibiotikabruken i befolkningen med 30 prosent innen utgangen av 2020.

Leder ved Antibiotikasenteret for primærmedisin, Sigurd Høye, sier at koronapandemien gjorde at en eventuell avslutning av handlingsplanen ble utsatt.

– Det man likevel har sett, er at bruken var godt på vei ned før pandemien, og i 2021 var man over trettiprosent målet.

Høye legger til at pandemien kan gi misvisende tall om antibiotikabruken.

– Det er en risiko for at bruken går opp igjen. Det ser man på tallene fra andre kvartal i 2022, hvor det er tydelig høyere tall sammenlignet med andre kvartal i 2021.

Setter ikke av en krone

Mens primærhelsetjenesten har hatt som mål å redusere generell bruk av antibiotika, forteller Waagsbø at målet for sykehusene var å redusere samlet bruk av bredspektret antibiotika med 30 prosent i samme periode. Resultatene fra de aller fleste helseforetak viser at målet er langt fra å bli innfridd.

– De aller fleste er ganske langt fra målet om 30 prosent reduksjon, selv to år på overtid.

UTÅLMODIG: Waagsbø mener det er på høy tid med en ny handlingsplan.
FOTO: Privat

OPPMERKSOM: Høye sier at han følger nøye med på antibiotikabruken i primærhelsetjenesten. FOTO: Mathilde Coraline Aarvold Bakke

Waagsbø forklarer at det er forskjell på bredspektret antibiotika og smalspektret antibiotika.

– Smalspektret antibiotika virker på en mindre gruppe bakterier. Et eksempel på det er vanlig penicillin som er smalspektret, men som allikevel virker veldig effektivt og godt på mange av de hissigere og farlige bakterier.

Han forteller videre at man på den andre siden har bredspektret antibiotika som virker på langt flere bakterier, både de som kan lage sykdom og de som ikke gjør det. Man får da også en uheldig effekt ved at antibiotika slår ut mange bakteriestammer som vi egentlig ikke hadde trengt å slå ut. Dette fører til en ubalanse som man faktisk kan bli syk av igjen i neste omgang.

Han mener mye av utfordringen ligger i at ansvaret med å jobbe strukturert med antibiotikabruk blir lagt på helsepersonell som fortsatt må gjøre alle sine andre rutineoppgaver. Man mangler et strukturert og helhetlig fokus på problemet.

– Det brukes nesten ikke folk med avsatt tid til å jobbe med slike ting. Mange helseforetak setter ikke av en eneste krone til å jobbe med dette. Det er selvfølgelig en stor svakhet, sier Waagsbø.

Norge nærmer seg ubehagelige nivåer

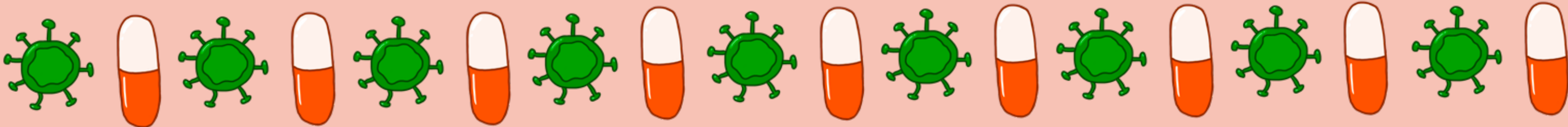
Waagsbø uttrykker skuffelse over at den gamle handlingsplanen som egentlig skulle ha utgått i 2020, bare er videreført. Han ønsker å se at regjeringen kommer med en ny handlingsplan fort.

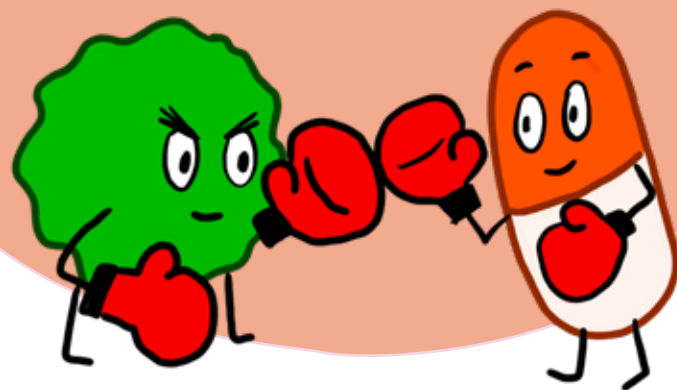
– Vi ser gjerne at vi skulle hatt flere verktøy, bedre metodikk, bedre system, bedre struktur og ikke minst mer finansiering for å jobbe med dette i sykehusene. Antibiotikastyring kan ikke være frivillighetsarbeid, dugnadsarbeid eller mindre tilfeldig innsats fra lite motiverte fagfolk.

Til tross for dette er resistenssituasjonen relativt sett god og håndterbar i Norge, mener Waagsbø. Dette skyldes effektivt smittevern, et generelt lavt antibiotikaforbruk og et generelt fordelaktig forbruksmønster. Men det er likevel grunn til bekymring:

– Vi ser at resistens øker med noen prosenter for hvert år som går, også her i Norge. Vi nærmer oss ubehagelige nivåer. Videre er antibiotikastyring i for liten grad prioritert. Fagfolk må få dedikert tid og ressurser til å jobbe strukturert med dette.

Han sier også at sykehusledelsen må erkjenne at antibiotikastyring må inn

som langsiktige kvalitet- og forbedringssprosjekter.

– Det bør ikke være den minste tvil om at antibiotikaresistens er svært alvorlig for veldig mange land, ikke langt herfra. Vi bør gjøre vårt aller ytterste for å unngå å komme dit hvor mange land er i dag. Det vil spare sykdom og menneskeliv.

Vil aldri vinne

Høye er tydelig på at kampen mot antibiotikaresistens er en man aldri kommer til å vinne.

– Det vi prøver å få til i Norge er å utsette og minimere forekomster av resistente mikrober gjennom å ha et fornuftig forbruk.

Han forteller videre at det er veldig mulig å skape miljøer hvor resistente mikrober ikke trives.

– Det er derfor det er så stor forskjell på mengden antibiotikaresistens på tvers av landegrenser. I et miljø med masse antibiotika økes andelen motstandsdyktige bakterier. Det vi prøver å få til i Norge, er å ha minst mulig antibiotika i befolkningen.

Høye sier at andelen antibiotikaresistente bakterier øker dersom man deler ut antibiotika for sikkerhets skyld, gjerne i tilfeller der man er usikker på om det gjelder lungebetennelse. Han

mener man i Norge ikke nødvendigvis trenger å dele ut antibiotika i disse tilfellene.

– I mange andre land kan det hende at pasienter kun kan ta seg råd til en enkelt legetime, og da tar gjerne legen dette i betraktning og behandler for sikkerhets skyld. I Norge kan man tilby oppfølging eller ha døren åpen for å komme tilbake hvis man ikke blir bedre av seg selv.

Høye forteller at man denne høsten ser mer langvarige virusinfeksjoner og hoste. Dermed øker risikoen for at man gir antibiotikabehandling for ting som ville gått over av seg selv etter noe tid.

Han mener at det er flere ting man kan gjøre selv som pasient. Bare det å starte en samtale med legen sin om hvorvidt man trenger antibiotika og eventuelt hva som er nytten i sitt tilfelle kan gjøre mye.

– Det vi ser som en av hovedårsakene til unødvendig bruk, er at legen tror at pasienten vil kreve antibiotika. I en stressende hverdag vil noen leger kanskje ende opp med å skrive ut antibiotika i tvilstilfeller for å unngå diskusjon og spare tid.

Høye påstår at pasienter kan bidra i arbeidet med å starte samtalen om hvorvidt man faktisk trenger det og slik være med på å sikre riktig antibiotika-

bruk. Uten å være uenig med legen eller betvile kompetansen, legger han til.

– Legemiddelindustrien har en agenda

Waagsbø sier WHO jobber med å skaffe finansiering for at vitenskapelige miljøer skal kunne utvikle nye antibiotika. Han mener det trengs nye typer antibiotika som det enda ikke finnes resistensmekanismer mot. Det har vært vanskelig å få legemiddelindustrien med på å dra sin del av lasset.

– Legemiddelindustrien har en agenda hvor man skal ha inntjening og ønsker å selge så mye som mulig av sitt produkt. Dette strider mot rasjonell antibiotikapolitikk, hvor man ønsker å bruke antibiotika bare der det er strengt nødvendig.

Målsetningen til WHO er å bringe to til fire nye typer, eller klasser, antibiotika til markedet innen 2030. En moderat målsetning, mener Waagsbø.

– Med adskillig milliarder av kroner i finansiering er altså målsetningen bare å utvikle to til fire nye antibiotika innen 2030.

Waagsbø avslutter med at han tviler på om man oppnår dette en gang, med tanke på at vi allerede nærmer oss slutten av 2022. **UD**

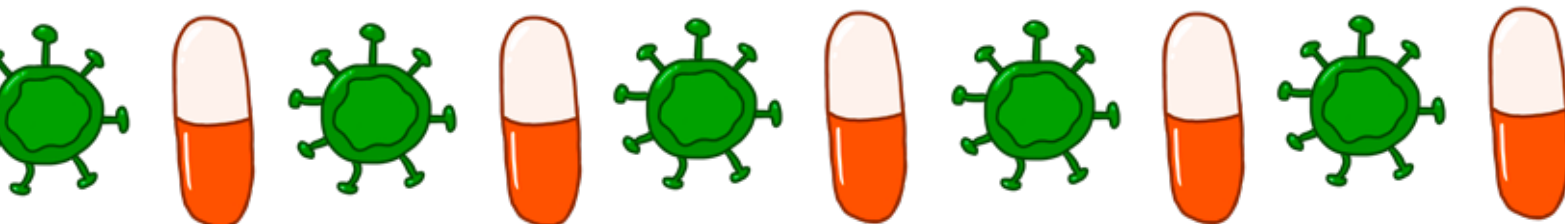
Vandring mot et lettere sinn

Åpen ild i skog og mark er forbundet med god helse og trivsel. Bergstudentene håper på en lavere terskel gjennom turgruppa.

TEKST: Lovise Granmo
ILLUSTRASJON: Victoria Lillejord Stenshagen

FOTO: Privat, Une Cecilie Oksvold

GOD STEMNING: Deltakerne gleder seg over å steke mat på bålet. FOTO: Privat, Bergstuderendes forening.

Bergstudentenes turgruppe Turbiditten møter meg på Bekken parkering en søndag formiddag. Regndråpene legger seg på brillene, selv om Meteorologisk institutt har spådd noe oppholdsvær. Turen starter i Estenstadmarka og målet ligger et sted mellom busker og trær oppe i Liaåsen.

Mens vi går oss varme i trøya, kommer jeg i prat med Filip Reiherth. Han forteller meg om den relativt nyetablerte turgruppa, som akkurat har fylt ett år. Reiherth sitter sjøl i styret og har sammen med Vetle Almås organisert denne søndagsturen til glede for en hel gjeng turglade studenter.

– Almås og jeg har ansvar for å organisere turen. Vi har med både ved til fyring og diverse utstyr som vi fordelar på gjengen.

Den berømte melkesyra melder seg brått i lår og legger i det vi klatrer oppover en stadig brattere bakke.

– Det var nok ikke særlig lurt med beinøkt dagen før, kunngjør en sliten deltaker med et smil om munnen.

Å sitte rundt et bål

Turgruppa har til nå opplevd en fri flyt av deltakere som melder seg på de ulike turene som har vært arrangert.

– Deltakerne opplever kanskje en lavere terskel for å bli med når noen andre har planlagt turen. Det er også fint å kunne møtes på en mer edruelig og annen sosial arena enn hva man vanligvis gjør i helgene som student, forklarer Reiherth.

Vel fremme tar det ikke mange minutter før bålet er tent av en som virkelig har teken på opptenning.

– Jeg må varme hendene mine på bålet, forteller en kald deltaker mens vi flokker oss sammen rundt ilden.

Praten går i alt fra samfunnsdebatt til studierelaterte hendelser, men aller

mest til fjas og fanteri. Det er vanskelig ikke å legge merke til to av deltakerne, som har startet en uoffisiell kappeting, der vinneren kåres ut fra antall gram pølser fortært.

– Vil du ha en marshmallow av meg, spør en snill deltaker.

Natur er en vanesak

Det er ingen fare for å være den såkalte snylteren på turen, da det er en gjestfri gjeng som sitter rundt bålet. Både pølser og lomper flyter fritt mellom hendene på deltakerne og alt tyder på at de hygger seg i hverandres selskap. Det er ikke til å unngå flere tårevåte fjes, men de stammer nok heller fra båløyken enn noe annet.

André Jensen Ryland ler og tørker tårene som kommer av båløyken mens han forsikrer meg om at det går fint. Han forteller at han blei medlem av turgruppa for bare noen uker sia, men

at han blei med så snart han oppdaga gruppa.

Ryland opplyser at foreldrene hans stadig dro ham ut på søndagsturer, og at han derfor alltid har likt å være ute i naturen. Han mener det dreier seg om en vanesak.

– Selv kommer jeg fra Bergen og har vært vant til å dra på fjellturer på søndager, spist en sjokoladebit og bare nytt utsikten på toppen.

Videre forklarer Ryland at det å være med i ei turgruppe er veldig sosialt, da han møter studenter han kjenner, men også studenter han kanskje ikke hadde møtt ellers.

– Det beste er at man kan prate skit, og at det er veldig lav terskel for å ha gode samtaler med folk.

Friluft som sosial arena

Ryland forteller at det å møtes her ute gjør at han er sosial på en annen måte enn for eksempel ute på byen en helg.

– Jeg føler ikke at jeg alltid er helt meg selv på byen, kanskje på grunn av alkohol. Det er noe med det å komme seg ut i frisk luft og røre på kroppen. Det er kanskje en kombinasjon som vi har godt av.

Han mener den beste måten å lære seg å være ute på, dersom man ønsker det, er å begynne i det små.

– Det er bare å ta på seg skoa og gå ut. Det høres kanskje litt for enkelt ut, men friluftsliv skal jo på mange måter være det.

På ei anna side er det ikke slik at alle trives best ute, og Ryland er klar på at det får være greit, det også.

– Man skal helst synes at det er kjekt å være ute.

Sjøl liker Ryland å heller dra på de roligere dagsturene enn de lange og tøffe helgeturene. I turgruppa er alle i ulik form og dette forteller Ryland at han liker godt.

– Du behøver ikke å være en fjellklatrer for å være med på dette.

Med et lite flir forteller han at nøkelen til å ha en fin tur er å ha på seg gode sko.

– I dag gikk jeg ut uten de beste skoene: Jeg gikk gjennom myrene og blei veldig våt på føttene, så jeg skulle kanskje ha tatt mitt eget råd.

– Et mentalt pusterom

Une Cecilie Oksvold er en påvirkende foredragsholder og selvutnevnt friluftsfersking som fokuserer på tema rundt psykisk helse, naturen som medisin og det å være fersk på tur. Sit inviterte Oksvold til Gløshaugen for å holde et foredrag, hvor hun fortalte om oppveksten sin med mye angst.

BEST UTE: Une Cecilie Oksvold trives godt ute i høstfargene. FOTO: Privat, Une Cecilie Oksvold

FORNØYD DELTAKER: André Jensen Ryland liker seg godt ute med turgruppa. FOTO: Privat, Bergstuderendes forening.

– Da jeg satt ved vannet i Bymarka og kikket rundt meg, kjente jeg for første gang i livet at den mørke skyen ikke fulgte etter meg.

Oksvold forteller at naturen blir som et hjem for henne, og at man ikke kan være til stede dersom man lever i fortid, framtid, bekymring og grubling.

– Naturen hjelper meg med nettopp det. Det fungerer som et fristed, et mentalt pusterom. Det hjelper meg å leve i nuet.

Hun tenker at det er naturlig for oss å dra ut i naturen og leve i takt med den. Videre tenker Oksvold at vi ikke er laget til å sitte inne og se på en skjerm. Tvert imot mener hun at det kan være

godt for oss å være ute for å få bevegde kroppen.

– Det å gå på tur side om side kan gjøre det lettere å åpne seg til andre.

Grønn resept

Det lyser i øya når Oksvold forteller om sitt forhold til det å være ute på tur. Hun forteller at naturen kommer med sine utfordringer både fysisk og mentalt, men at den tar imot oss alle sammen.

– Noen aktiviteter er mer begrensa på grunn av ferdigheter, derfor trekker jeg fram dette med naturen. Den er en så innmari åpen arena, der alle er velkomne.

Underveis i foredraget forteller Oksvold ei sterk historie om veien ut

av angsten. På et tidspunkt var det blitt så mørkt at om det ikke hadde vært for legen som utfordra og anerkjente henne på en ny måte, hadde hun kanskje ikke vært hvor hun er nå.

– Legen foreslo at jeg skulle ta meg en tur ut i marka, sette opp et telt og fyre et bål.

Oksvold ønsker å trekke fram viktigheten av Verdensdagen for psykisk helse, hvor de fokuserer på at vi skal løfte blikket og se hverandre.

– Det at legen så meg og foreslo naturen som medisin, skulle endre livet mitt.

Hun er også åpen for at det ikke nødvendigvis må være naturen som

blir medisinen, men at det må være noe man finner en mening i selv.

Turutstyr på lavbudsjett

Friluftsliv har lenge vært populært og det har oppstått et press på å skulle drive med den «rette» typen friluftsliv, med merkeklær og dyrt utstyr. Oksvold forteller derimot at det ikke alltid kommer an på utstyret. Sjøl starta hun ut med å lete i skuffer og skap hos svigerforeldra, slik at hun ikke måtte kjøpe alt hun trengte.

– For dem som ikke har så mye, finnes det mange måter å enten låne utstyr eller kjøpe brukt. Det begeistrer meg, fordi det handler om bærekraft.

Nå som det begynner å bli kaldt ute, ønsker Oksvold imidlertid å trekke fram viktigheten av at utstyret man har, skal hjelpe deg å holde varmen.

– Det er viktig å ha en god sekk, gode sko og klær så man holder varmen. Så det kan fort bli litt dyrt, men du kan i aller høyeste grad få lånt, leid eller kjøpt det du trenger brukt.

Oksvold mener vi befinner oss på ei bølge hvor det har blitt mer kult å kjøpe brukt enn å ha det nyeste og dyreste utstyret.

– Friluftslivet skal ikke tilhøre en elite og det er helt motstridende at de som driver med friluftsliv, skal kjøpe inn så mye nytt utstyr som potensielt skader naturen.

Sjøl har Oksvold en Instagram-konto med en stor følgerskare. Hun er ikke fremmed for å trekke fram at Instagram antagelig har en stor rolle i å skape et utstyrspress innen friluftsliv.

Avslutningsvis spør jeg om Oksvold noen gang har vært bekymret for om hennes Instagram-konto kan være med å bygge opp under et slikt utstyrspress.

– Instagram er en del av jobben min, så det gjelder å ha en balanse. Men dersom jeg skal inngå et samarbeid med noen, er det å formidle bærekraft og turgleda som står i fokus.

Med et varmt smil om munnen forsikrer Oksvold meg om at hun ønsker å være seg sitt ansvar bevisst, og vi takker for stunda. **UD**

OMGIVELSER: Une Cecilie Oksvold har vært vitne til mange fantastiske farger ute i naturen. FOTO: Privat, Une Cecilie Oksvold

Kan svart gull vaskast grønt?

– Om studentane hadde visst kva dei driv på med, hadde dei hatt eit ganske annleis syn på selskapet.

TEKST: Mari Kaslegard
FOTO: Oskar Hadders
ILLUSTRASJON: Linn Zhu Yu Grotnes

KRAV: Nyeggen meiner studentar må vere årvakne og stille krav.
FOTO: Jesper Grjøtheim Dahl.

Anten det er ein annonse mellom Instagram-innlegga, ein populær stand på campus eller ein innbydane bedriftspresentasjon, vindturbinane og den løysingsorienterte retorikken til Equinor er å finne overalt. Men ikkje alt energiselskapet driv med, fortengar eit lysbilete på Powerpoint-en dei presenterar unge håpefulle på NTNU. Det med god grunn, meiner energi- og miljøstudent Anders Nyeggen.

Cowboy og indianar

Equinor driv nemleg med ei form for olje- og gassutvinning som i moderlandet blir kalla «fracking» på folkemunne. Hydraulisk frakturering, som det heiter på fagspråket, er ein måte å utvinne olje og gass som finst i skiferlag djupt nede i bakken. Utvinningsmetoden er ulovleg i fleire europeiske land og delar av Canada og USA på grunn av svært høge klimagassutslepp og forureining av jordsmonn og grunnvatn.

Frå 2001 dreiv Equinor med lovleg fracking i USA, men møtte stor motstand frå lokale og aktivistar på tvers av delstatsgrensene. Etter 20 år la dei cowboyhatten på hylla, og satt igjen med eit historisk tap på 200 milliardar

kroner. No har dei flytta verksemda si til Vaca Muerta i Argentina.

– Det er nokre rapportar frå fracking-verksemd i USA kor det kjem fram kor skadeleg det er, men ingen snakkar om det som skjer i Argentina. Mykje av det er dårleg dokumentert, hevdar Nyeggen.

Fracking-verksemda Nyeggen siktar til, blei kritisert i ein Klassekampen-artikkel frå september. Det blir forklart at styresmaktene i Vaca Muerta fordrev Mapuche-urfolket for å gi plass til oljeselskapa. Dette har utløyst store protestar.

ENERGIBEHOV: Aaenstad seier at Equinor kan bidra positivt i energikrisa.
FOTO: Arne Reidar Mortensen.

Dei lokale fortel at dei har opplevd fleire tilfelle av kreft og leukemi, barne-død og forgifting av drikkevatnet. Etter at Nyeggen viste artikkelen som vekka engasjementet hans til med-studentane sine, melde mange seg av bedriftspresentasjonen til Equinor.

– NTNU skal liksom vere eit universitet for framtida. Dei burde ta ei mykje tydelegare stilling til dette. Eg synest ikkje Teknologiporten burde godta at Equinor kjem hit og held bedriftspresentasjonar så lenge dei driv med såpass skitten industri, meiner han.

Pressetalsperson Ola Morten Aaenstad i Equinor svarer.

– Me deltar og støtter eit statsselskap i Argentina, men er ikkje operatørar. Me er opptatte av at verksemda i Vaca Muerta, som er sterkt ønska av argentinske myndigheiter, skal skje på ein ansvarleg måte og me tar sterkt omsyn til miljø.

Kan ein grønvaskast rein?

På Gløshaugen får mange bedrifter høve til å presentere seg for studentar som er aktuelle framtidige arbeidstakarar. I Realfagbyggets pulserande korridorar

→

SAMAN OG USAMD: Kasper Sørtun, Simen Vaeng og William Mariadason er usamde om Equinor.

vankar det ulike haldningar til Equinor. Studenten Kasper Sørtun er éin av dei som gjerne kunne tenkje seg å jobbe for det statseigde energiselskapet i framtida.

– Det verkar som dei løyser interessante og viktige problem, fortel Sørtun.

Han er skeptisk til noko av moralen til selskapet, men understrekar at pengane også må gå rundt. Kompisen Simen Vaeng meiner norsk olje ikkje er ein del av løysinga.

– Eg føler at alt dei gjer som skal vere med på det grøne skiftet, eigentleg berre er grønvasking av bedrifta og ikkje verkelege tiltak. Men når det gjeld lønn, er det ein god plass å få jobb, svarer Vaeng.

Ei uformell spørreundersøking blant eit knippe studentar viser at studentane på Gløshaugen trur at 17,5 prosent av Equinor si samla energiproduksjon er fornybar. Den reelle fornybare energiproduksjonen ligg i dag på 0,15 prosent, skriv økonomikomentator Cecilie Langum Becker i ei ytring i NRK.

– Dei framstiller seg nærmast som ei rein fornybar bedrift. Ein får det same inntrykket om ein blar opp i Dagens næringsliv eller Aftenposten og ser

annonsane deira utan eit einaste bilde av ein oljedrope, fortel Nyeggen.

Ordet «grønvasking» går igjen hos fleire av studentane. Omgrepet betyr enkelt forklart at ein gjennom misvisande marknadsføring framstiller eit produkt eller ei verksemd som meir miljøvennleg enn det faktisk er. Nyeggen meiner dyktige marknadsførarar og flotte Powerpoint-ar overskygger mykje av det Equinor faktisk driv med.

– Dei utnyttar utsatte regionar i Argentina. Dei sel naturen sin nærmast på auksjon til rike land som kan drive på med utvinning, seier Nyeggen.

TENKJE LANGSIKTIG: Nordø frå Greenpeace meiner at vi må kunne ha to ting i hovudet om gongen. FOTO: Johanna Hanno.

Vidare understrekar han problematikken med at akkurat Equinor held på med slik verksemd.

– At eit norsk, statseigd selskap driv med det, synest eg er ganske sinnsjukt.

Aanestad frå Equinor svarer på påstandane om grønnvask.

– Me har som mål å utvikle oss som eit leiande energiselskap, og det er noko me legg store investeringar i. Me vil bidra til å levere energi til ei verd som treng det meir enn nokon gong. Veldig mange i Equinor har ein bakgrunn frå NTNU og me håper å tilsette fleire NTNU-studentar i framtida.

Økonomiske bekymringar og straumkrise

Equinor har no søkt om å opne verdas nordlegaste oljefelt i Barentshavet, Wisting. Det potensielle oljefeltet har møtt stor motstand frå blant anna miljøorganisasjonen Greenpeace. Ein student som blir spurt om Wisting, svarer at han har høyrte om krimserien, men ikkje oljefeltet. Andre har gjort opp meininga si.

– Eg synest det siste me treng i 2022, er fleire oljefelt, seier Vaeng.

Sørtun påpeikar at me er i ei straumkrise forårsaka av krig i Europa, og at eitt nytt oljefelt ikkje vil bli dropen som får begeret til å renne over.

– Klimakrisa er vel eigentleg ei større krise enn krigen, kontrar Vaeng.

Dessutan er nok klimabegeret allerede overfylt med oljedropar, gir Vaeng uttrykk for.

Straumkrise er ei bekymring for mange og omformar diskusjonen rundt ikkje-fornybar energi. Fleire studentar uttrykkjer at dei kjenner at dei manglar påverknadskraft.

Aud Nordø frå Greenpeace har stor forståing for at unge kjenner seg makteslause, men understrekar at me ikkje må la straumkrise overskygge klimakrisa.

– Me må klare å løyse fleire kriser på éin gong og unngå kortsiktige val som tar oss frå krise til krise, men som står over tid. Me har ei energikrise fordi me har gjort oss avhengige av olje og gass,

og då er ikkje løysinga å gjere oss enno meir avhengige, men å sjå etter andre måtar.

Studentar har meir makt enn dei trur

Nyeggen meiner at insentiv frå politikarar eller opprørsgrupper ikkje er det som fører til endring i praksisen til Equinor.

– Equinor har ingenting å tene på å høyre på dei. Men viss NTNU-studentar hadde tatt større stilling til miljø-, klima- og etikkspørsmål, hadde det tvunge dei til å skjerpe seg.

Han minner om at studentane er ein kjemperessurs for Equinor og ikkje omvendt.

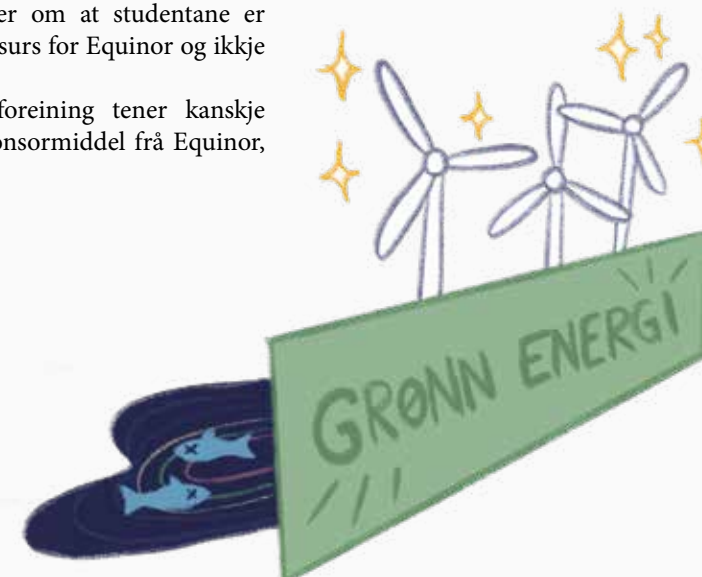
– Ei linjeforeining tener kanskje 50 000 på sponsormiddel frå Equinor,

men det er ingenting i forhold til det dei kan tene på å tilsette ein ferdigutdanna NTNU-student.

Nordø frå Greenpeace understrekar òg makta studentane har som attraktive potensielle arbeidstakarar.

– Studentar kan ta eit stort val i kva bransje dei ynskjer å gå inn i.

Teknologiporten ynskjer ikkje å kommentere på at Nyeggen stiller dei til ansvar for å gi Equinor ei plattform til å grønvask selskapet sitt. **UD**

TAR ALDRI BUSS: Med sykkelen fra videregående kommer Arthur seg fram overalt, og lar bussen kjøre uten ham.

Arthur vil at studenter skal være mer spontane

På videregående kjøpte han sykkel for å komme seg til Paris. I dag legger han alle tanker til side når han klatrer i fjell.

TEKST: Thomas Meinicke
FOTO: Dina Bråthen

Mellom studenter og feilparkerte sparkesykler navigerer Arthur Serville Torvund seg frem til de mest perifere bygningene på Gløshaugen ved hjelp av en godt brukt sykkel. Til vanlig studerer han elektronisk systemdesign og innovasjon og bruker helst to hjul for å komme seg fra hus til vors, eller for å dyrke spontanitet i hverdagen.

Alenetur til Paris

Den samme sykkel som brukes her i Trondheim, ble sommeren etter videregående brukt for å ta 23-åringen fra Tåsen til Paris. Etter å ha vært en typisk «flink gutt» i alle år var det på tide å ta et lite oppgjør med dette; han begynte å utforske en mer spontan side ved seg selv, blant annet ved å sykle alene til Paris.

– På den tiden hadde jeg et stort behov for å bli mer spontan og da virket alenetur på sykkel som det mest naturlige å gjøre, til tross for et billig telt og sovepose fra XXL.

For en sosial sjel var 17 dager på sykkelsetet lenge, men det har likevel formet Arthur på en positiv måte.

– Jeg lærte å bli mer spontan og eventyrlysten, noe jeg savner i studentmiljøet i Trondheim. Det er på tide at man tør å ta seg litt fri, og å gi slipp på fomo-en som verserer i hele studentmiljøet.

Fomo er på ingen måte et fremmedord i studentmiljøet, og ifølge en rapport fra Folkehelseinstituttet har det også vist seg at studenter med høy grad av fomo drikker langt mer alkohol enn de som er mer komfortable med å gå

glipp av ting gjør. Dette henger sammen med alle vervene trondheimsstudenter har, om en skal tro Arthur.

– Verv er kjempegøy, men likevel litt problematisk i form av at man lett kan kjenne på en ansvarsfølelse og en frykt for å gå glipp av ting. Man vil være med på alt, og plutselig har man drukket fire ganger på én uke.

Verv til glede og besvær

Arthur har selv hatt flere store verv. Nå er han leder av Tindegruppa i NTNUI, en gruppe for klatring og bestigning av krevende fjell. At man kan føle på et stort ansvar for vervet, er noe han er godt kjent med, likefullt den utbredte fomo-følelsen.

– Jeg kjenner naturligvis på det samme som mange andre her i byen,

men har nok blitt bedre til å legge slike følelser til side. Jeg tror det har hjulpet å dra ut på lengre turer der jeg har fått tid til å tenke for meg selv, såkalte «type to-turer» eller mindre ekspedisjoner.

Type to-turer er et begrep han selv har funnet på, og som benyttes om krevende turer som gir rom til å reflektere.

– En type to-tur er en typisk hat-tur, der man er lenge ute og turen ofte er krevende. Mange av timene består av en mental kamp for å nå målet. Det viktigste er bare å få tid til å tenke og å bli skikkelig sliten. Og når man kommer i mål, blir man gjerne veldig glad.

På spørsmål om hvordan man skal få tid til eventyrlige krumspring i en hektisk studiehverdag, foreslår han å innføre høstferie ved alle studier.

– Dette hadde løst mye og jeg tror alle trondheimsstudenter hadde hatt godt av det. Det er helt utrolig hvordan høstferien forsvinner ut av livet så fort man er ferdig med videregående.

LITE OG INTIMT: Selv om bulderrommet er lite, trekkes flere av veggene fram som Norges beste. Denne vegg hang en gang under en trapp på gamle NTH.

MEDITASJON I NESTE GREP: I klatrevæggen handler alt om det neste grepet og alle andre tanker må vike.

Klatring som meditasjon

Selv om høstferie fremstår som en utopi for de fleste, får Arthur likevel tid til å klatre en hel del, både inne og ute.

– Jeg trives veldig godt med å klatre og bruker det som meditasjon og som en pause fra maset i studiehverdagen. Når jeg henger i vegg, får jeg tid til å bli skikkelig fokusert og kan legge alle andre tanker til side.

For å forklare hvordan klatring kan fungere som meditasjon, trekker han fram behovet for et sterkt fokus, og at man ikke har tid til andre tankesprang.

– Når man klatrer, handler alt om det neste steget: hvor du skal sette armer og ben for å komme deg til toppen. Da har man ikke kapasitet til å tenke på noe annet, særlig ikke hvis underlaget er noe annet enn en myk tjukkas.

Og underlaget er slett ikke alltid en myk tjukkas. Det blir mye klatring i fjellveggene rundt i Trondheim, blant annet på Hell i Stjørdal eller på Fosenhalvøya. Da blir klatring langt mer meditativt om en skal tro Arthur, og en må stole helt og holdent på dem man klatrer med.

– Ofte klatrer vi med kiler vi setter inn i vegg, altså sikring som ikke er støpt fast. Da må du på alle måter legge livet ditt i noen andres hender. Det er en spennende følelse!

Arthur skal snart sykle til et lite og bortgjemt siderom på Sit Gløshaugen, der han ikke overraskende skal bruke den kommende ettermiddagen på klatring. Der er det god plass til meditativ utfoldelse i buldreveggene, og med egen kaffetrakter ligger alt til rette for en god fredagskveld og eksponeringsterapi mot fomo. **UD**

HORRORSKOP

FREMTIDEN LURER RETT RUNDT HJØRNET. HER HAR DU EN SNIKTITT.

TEKST: Syver Røinaas | ILLUSTRASJON: Silje Marie Savland Moksnes

Væren (21. mars–19. april)
Slik en vakker orkidé vil spire og spre sine blader forventningsfullt mot himmelen, vil også du råtne på rot i møte med livets bitre realiteter.

Tyren (20. april–20. mai)
Føles høsten tom og mørk? Husk at over skyene er himmelen alltid blå, og over himmelen igjen er det helt riktig masse tomhet og mørke.

Tvillingene (21. mai–20. juni)
Det som kan gå galt, vil gå galt. Dette gjelder for øvrig også det som ikke kan gå galt.

Krepsen (21. juni–22. juli)
De siste skal bli de første, så du vil gjøre lurt i å ikke prøve for hardt.

Løven (23. juli–22. august)
Din neste uke vil være unntaket som bekrefter regelen. Den blir nemlig ganske fin.

Jomfruen (23. august–22. september)

Vær stolt av

SENSURERT

Vekten (23. september–22. oktober)
Gud gir og Gud tar. Denne uken tar han alt du har.

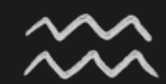
Skorpionen (23. oktober–21. november)
Suksess er kortvarig. Nederlag, derimot, bærer du med deg livet ut.

Skytten (22. november–21. desember)
Gud, Allah eller evolusjonen: Uansett hvem det var, var den ondsinnet nok til å gi deg et enormt ønske om å passe inn, og en tilsvarende liten evne.

Steinbukken (22. desember–19. januar)
Ikke klandre deg selv for å ha glemt den bursdagen. Klandre demensen.

Vannmannen (20. januar–18. februar)
Helvete er de andre, tenker du iblant. De tenker det samme om deg.

Fiskene (19. februar–20. mars)
Husker du sist du virkelig innså hvor lett livet er, hvor tåpelig det er å bekymre seg, og hvor mye kjærlighet det finnes i verden? Ikke jeg heller.

Grov utnyttelse av Marilyn Monroe

Blonde er lite annet enn nær tre timer med lidelse.

TEKST: Leif Henrik Hansen Hoøen | FOTO: Netflix

Netflix sin store biografifilm om Marilyn Monroe, *Blonde*, har vært etterlengtet lenge. Regissør og manusforfatter Andrew Dominik begynte å utvikle prosjektet så tidlig som 2010. Få liv er så myteomspunnede som Monroes, og etter å ha lest at filmen fikk 14 minutter stående applaus under verdenspremieren på filmfestivalen i Venezia, var mine forventninger høye.

Filmen er basert på en roman med samme navn av Joyce Carol Oates fra 2000, som blander biografiske fakta med fiksjon.

Den første vi møter er sju år gamle Norma Jeane, som Monroe het før hun skiftet til sitt kunstnernavn. Norma Jeane aner ikke hvem faren hennes er og bor med sin alvorlig psykisk syke mor. Moren slår henne, kjører nesten dem begge inn i en skogsbrann og prøver på et tidspunkt å drukne datteren sin. Åpenbart vil en slik oppvekst sette

dype og komplekse spor. Jeg stusser derfor veldig over at forholdet til moren aldri blir noe stort tema utover filmen. Den voksne Norma Jeane, spilt av Ana De Armas, er i stedet opptatt av faren hun aldri har møtt. Hun ser etter anerkjennelse fra eldre menn, og de hun innleder forhold til kaller hun for «daddy». Det hele fremstår alt for freudiansk og utdatert.

Stadig får vi høre fra hovedkarakteren at Marilyn egentlig ikke eksisterer, og at hun kun er en karakter på filmlerretet. Filmen har også lange, drømmelignende scener tilsynelatende fulle av symbolikk. Den utgir seg dermed for å gi oss et psykologisk innblikk i hvem Marilyn Monroe egentlig var, men gir ingen ordentlig forståelse for henne som person. Ana De Armas gir oss ansiktsuttrykkene og væremåten til Marilyn Monroe som vi alle kjenner. Problemet er at det nettopp

er karakteren Monroe det fremstår som, ikke den ekte Norma Jeane.

I virkeligheten var Monroe innom både barnehjem og utallige fosterhjem i oppveksten. Som 16-åring giftet hun seg for å unnsnippe systemet. Med en så lite privilegert bakgrunn klarte hun likevel å jobbe seg til å bli én av verdens mest ikoniske skuespillere. Det er en side av henne vi så og si ikke får se noe av i denne filmen. I stedet reduseres hun til et endeløst offer uten egen vilje og plasseres stadig i nedverdiggende, ydmykende og grusomme situasjoner, med kameraet på slep hele veien.

Det er ingen tvil om at det Hollywood som Monroe levde i, var fylt med mennesker som utnyttet sårbare personer, inkludert henne. Denne avbildningen av henne som menneske føles likevel endimensjonal og svært utnyttende overfor Monroes minne.

Kommentar:

Google Maps må ta mer hensyn til mennesker

Eller er det mennesker som må ta mindre hensyn til Google Maps?

TEKST: Christian Truyen Ryssdal
ILLUSTRASJON: Victoria Lillejord Stenshagen

Google Maps er en glimrende app som får deg dit du skal, og som gir et halvveis elendig tidsestimat for hvor lang tid det tar å komme seg dit. Det høres litt vrient ut, men i all sannhet handler det bare om å ta noen prosent av de minuttene Google sier det tar basert på hvor gammel du er og eventuell frekvens i gange. Høyde og beinlengde spiller kanskje en liten rolle, det også.

Ellers er det alltid praktisk å dra opp Google Maps når du lurer på hvor du skal eller vil vite hvordan noe ser ut i virkeligheten, for eksempel en fancy bygning eller en praktfull allé. Street view er et fint redskap, men mest av alt liker jeg satellittbildet man kan se

kartet i, og at man kan zoome ut til verdensrommet. Eller var det Google Earth igjen? Google bilder er også ålreit hvis man vil vite hvordan noe ser ut.

Hva gjelder veibeskrivelser, oppfatter jeg at de er gode, men at det er mer enn nok å se på selve kartet. Da mener jeg i forhold til skriftlige veibeskrivelser, som også finnes, men som kan bli litt for mye info. Med det mener jeg at det er litt rotete å forholde seg til, selv om jeg stort sett har funnet frem ved bruk av denne metoden også.

Så har vi de litt mer ubeleilige sidene av den altomfattende navigeringsappen. Jeg vil starte med kollektivdisplayet. For hvordan i alle dager kan det gå an at

en såpass stor bedrift som Google ikke klarer å ta høyde for kollektivtilbudet i Trondheim på en mer oversiktlig måte?

Er sentralbordet i California virkelig så høye på seg selv at de ikke klarer å få til et bedre samarbeid med transport-selskapene i verdens mange byer? Jeg sjekker rutetidene til bussen jeg skal ta i pdf-format før jeg sjekker raskeste vei og eventuell avgang gjennom Google Maps.

Med all den kapasiteten Google har, mener jeg at Google Maps burde kunne gi sine brukere et bredere tilbud med flere rutevalgmuligheter og vanskelighetsgrad på en like oversiktlig måte som de gjør nå. Det jeg legger i vanskelighetsgrad, er at det en rekke steder finnes mindre kjente stier og snarveier som ofte er et raskere alternativ enn det Google Maps gir deg.

Jeg er klar over at det er vanskelig å kartlegge og spore opp disse snarveiene, men igjen: Så fremst det ikke går utover privatlivet og velværet til noen, så burde Google ha kapasitet til å

gjennomføre dette. Privatlivet blander de seg dessuten nok i når de ber deg akseptere villkår for bruk og alt det der, men det er ikke min kamp. Hvis en slalåmbakke klarer å sette ut skilt der det står vanskelighetsgrad på de ulike løypene, burde Google få til det samme.

Google Maps er mye bedre enn Apple sin kartapp. Å trykke seg inn på den appen er som å gå inn i labyrinten i *Harry Potter og ildbegeret* og når du endelig har nådd destinasjonen din, står Voldemort og en gjeng dødsetere og venter. Jeg vet at dere ivrige fans vil si at han allerede var i live uansett, men dere skjønner greia. Du vil også møte faren til Draco Malfang og det vil overraske deg, men *egentlig* ikke.

Jeg ønsker å oppfordre folk til å gjenoppta bruken av utdaterte kart, enten i papirutgave eller på Kindle, som et aldri så lite «fuck you» til Google. Kanskje det utdaterte kartet leder deg til en kafé eller en bar der mennesket i ditt liv venter på deg, med en god kopp

kaffe, en kald øl eller kanskje et glass med gin uten tonic.

I bunn og grunn er ikke denne kommentaren noe angrep eller kritikk av noen, verken Google Maps eller mennesker. Jeg vil heller komme med en oppfordring om å løfte blikket og sette pris på omgivelsene som samfunnet og verden har å by på. For å underbygge kommentarens budskap, har jeg valgt å sitere en av 1980-tallet sine aller største tenkere, godeste Ferris Bueller fra *Skulk med stil*, her oversatt til norsk: «Livet går ganske fort. Hvis du ikke stopper og ser deg rundt en gang i blant, kan du gå glipp av det.»

Med det velger jeg å avslutte der jeg startet; er det Google Maps sitt ansvar å bli mer hensynsfulle overfor mennesker, eller er det vårt ansvar som mennesker å ta mindre hensyn til Google Maps?

BLØD, ILD OG PLATINABLONDT HÅR

House of the Dragon viser baksiden av Targaryen-dynastiet og de brutale konfliktene under arverekken.

TEKST: Kristian Lillenes
FOTO: HBO

200 år før *Game of Thrones* mangler Targaryen-dynastiet en arvtager. Kong Viserys har ingen sønner, hans bror Daemon og hans datter Rhaenyra har delvise krav på tronen. Rhaenyra, en kvinne, kan tradisjonelt ikke arve tronen og Daemon har rykte på seg for å være impulsiv og voldelig. Viserys' kone Aemma er gravid, etter en rekke med feilslåtte fødsler, og Viserys er overbevist om at det kommende barnet er den mannlige arvtageren han trenger. Sør i Westeros brygger en krig med bystatene på nabokontinentet Essos. Slik er verden stilt ved starten av

House of the Dragon, ved begynnelsen på slutten av huset Targaryen.

Arv, allianser og intriger definerer maktkampen ved kjernen av *House of the Dragon*, slik det gjorde gjennom (i hvert fall mesteparten) av *Game of Thrones*. I sistnevnte introduseres seeren i hovedsak gjennom den naive Ned Stark, som kommer utenfra og inn i et opportunistisk og hemmelighetsfullt King's Landing. I *House of the Dragon* sentreres plottet rundt de største maktspillerne i et mektig dynasti, som for første gang begynner å ane sin egen sårbarhet.

Makt og misforståelser

I Targaryen-dynastiet er makten enormt sentrert og de fleste plottutviklingene beror på individers misforståelser, bitterhet, stolthet og løgner. Persongalleriet består av, i beste fall, moralsk grå karakterer, og følelsen av at mange av karakterene er i stand til nesten hva som helst er et vedvarende spenningsmoment. I samspill med sterke skuespillerprestasjoner skaper dette en anspent og levende verden. Av sistnevnte er Paddy Considines fremførelse av kong Viserys Targaryen, dratt i alle retninger mellom kompromissene han prøver å inngå mens han blir mer og mer tynnslitt, blant de mest imponerende.

Produksjonsdesignet i *House of the Dragon* er av sedvanlig høy kvalitet, som sømmer seg en arvtager til *Game of Thrones*. De ulike familiene og husene har sterke visuelle stiler, som skaper en enkel og elegant adskillelse av de motstilte sidene. Byene og festningene rundt om i Westeros: Harrenhall, Storm's End og Dragonstone, er like storslåtte og unike og hvert maktsete får sin egen sterke visuelle identitet.

Vanskeliggjort tid

Det definerende valget i plottutviklingen av *House of the Dragon* er tidsskildringen. Serien hopper i tid med hyppig frekvens og etterlater ulike lengder av usett tid. Fordelen med dette er at iscenesettelsen av sydende splid mellom de ulike maktspillerne i Westeros blir eksplisitt vist. Den negative konsekvensen er at første halvdel av serien blir stående som en rekke fragmenterte hendelser, hvorav relativt få synes å ha eksplisitte konsekvenser for andre halvdel. I en serie med et mer tradisjonelt tidsforløp ville det ha vært enklere å akseptere dette som verdensbygging, men siden de virkelig betydningsfulle begivenhetene er relativt få, oppleves tidshoppene som noe umotiverte.

Nok en umiddelbart merkbar konsekvens av disse tidshoppene er at flere skuespillere, ofte i sentrale roller,

byttes ut for å illustrere at de eldes. Problemet da er at andre forblir de samme. Noen karakterer sminkes for å tydeliggjøre tidsforløpet, andre byttes ut, mens noen forblir tilsynelatende tidløse. Dette oppleves distraherende, siden det tøyler illusjonen publikum er villig til å spille med på. Den største utfordringen er Matt Smiths Daemon Targaryen, som undertegnede allerede sliter nok med å ikke se som den ellefte doktoren fra *Doctor Who* – en beklagelig konsekvens av å ha vært femten i 2010.

Brutal verden

Brutaliteten som gjorde *Game of Thrones* så sjokkerende er godt representert i *House of the Dragon*. Volden er åpenlys og åpenbar, en essensiell del av verdenen den utfolder seg i. Tidvis er den fremdeles sjokkerende, og det er ikke dårlig i et univers berømt for

sine intense skildringer av brutalitet. Targaryen-dynastiet ble etablert av og vedlikeholdes av drager, våpenet eventuelle utfordrere ikke har tilgang til. De er både et symbol på og et verktøy for total makt i en voldsdominert verden. Volden er dermed en forståelig konsekvens av presedensen som er satt. Eventuelle paralleller til virkeligheten er selvfølgelig tilfeldige.

Tross noen kronglete valg i presentasjon er *House of the Dragon* et imponerende kapittel i adaptasjonene av George R. R. Martins univers. Iscenesettelsen og utfoldelsen av konfliktene lander komfortabelt ved sesongens slutt og finner sin form på mer og mer selvsikkert vis. Fantasy-entusiaster skal argumentere godt for å hoppe over denne, det samme skal de som liker drama og hoffintrige. I hvert fall de av dem med sterk mage.

MAKTSYMBOL: Dragene er den ultimate militærmakten i Westeros, og etablerer nær urokkelige maktposisjoner.

ENSEMBLE: En svært sterk rollebesetning bringer liv til konfliktene som definerer dynastiet.

Stakkar av Matias Faldbakken er en kjærlighetsfabel og dannelsesroman utenom det vanlige. Den er særegen i både språk og handling.

TEKST: Kari Sogner Noonan
FOTO: Forlaget Oktober

En fengslende roman om identitet og flukt

Oskar er en ensom fostergutt som jobber på bruket til Aud og Olav Blum for kost og losji. En dag oppdager han et utemmet barn i skogen, som han fanger og tar med seg hjem. Ungen er nesten helt uten språk og lider av en betydelig veksthemming, men under Oskars pleie og omsorg utvikler barnet seg raskt. *Stakkar* av Matias Faldbakken tar for seg temaer som utstøtelse, omsorg, ensomhet og flukt. Hvordan traumer påvirker individer er også et underliggende spørsmål i handlingen.

Med et stilistisk og fantasifullt språk griper Faldbakken leseren fra første setning og man blir fort oppslukt av boken. Han skriver på en uformell måte, med mye ironi og skarphet, som samtidig er malende. Til tider blir det også skjørt, sårt og vakkert. På en flott måte utforsker Faldbakken realismen ved hente elementer fra folketro og myter, og som følge av dette blir romanen både gøy og full av fantasi. Det er spennende å se historien gradvis bli avslørt og det er nok best å lese boken uten å vite noe særlig om den fra før av. Faldbakken byr på sylskarpe observasjoner og kløktige refleksjoner

og man tar seg selv i å nyte mange av de flotte enkeltsetningene: «Annar kunne høre biter og brokker av at Oskar drev og avsluttet sin knugende, årelange ensomhet inne på rommet».

Boken har mange originale karakterer og levende karakterskildringer. Det er interessant å se verden fra Oskars synspunkt, og hvordan dette utvikler seg. Hans forhold til villungen er et gjennomgående motiv i boka. De deler flere dramatiske, rørende, rare og morsomme scener. En av mine favoritt-karakterer er Annar, en eldgammel mann som deler små livsvisdommer med Oskar. Annar har et mer personlig forhold til gutten enn de andre på bruket.

Spenningen daler noe mot slutten før den tar seg opp igjen. Til tross for at mye er hentet fra vår eldre litterære tradisjon, føles temaene Faldbakken tar opp ekstremt dagsaktuelle og boken er åpen for refleksjon og tolkning. *Stakkar* er både spennende, morsom og givende, og jeg har aldri lest noe lignende.

God morgen, Trondheim

Billig pils, stygg arkitektur og hedenske sidegater. Velkommen til Olav Trygvassons gate.

TEKST: Helge Isdal
FOTO: Torstein Olav Eriksen

Det er lørdag, sent oktober. Det er ikke mange timene siden natt bikka over til morgen, og Olav Tryggvassons gate bærer enda preg av gårskveldens utskielser. I rennesteinen ligger halvfulle og deformerte ølbokser og ihjeltråkkede parykker fra fredagskveldens halloweenfest. Måkene skriker og en sliten student passerer meg, med promillen fortsatt i kroppen og tankene allerede til senga. Duskregnet treffer ham i trynet, men han fortsetter ubrydd. Ved Super Hero Burger krysser han veien over mot

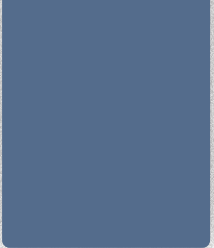
Cinematket, før han forsvinner rundt hjørnet ved Kjøpmannsgata, nedover mot Fjordgata, i retning Solsiden og Møllenberg, på vei hjem.

Olav Tryggvassons gate begynner ved Bakke bru og fortsetter i ei strak linje fram til Prinsens gate skjærer den av og Sandgata tar over. Det er ikke lange strekninger, 650 meter ifølge Google Maps. Navnet har gata fått av Olav Tryggvasson sjøl, norskekongen som grunnla Nidaros på slutten av 900-tallet. Han var delvis skyld

i kristninga av Norge og. Det er litt av en cv. Monumentet dedikert til trønderkongen står rakrygga på Trondheim torg. Du har sikkert sett ham. Granittsøyla er 14 meter høy, Olav sjøl er tre og en halv. En stor faen skulende utover Trondheimsfjorden. Ironisk nok daua han til sjøs. Livet gir og livet tar.

Jeg var mer i Olav Tryggvassons i mine første år i Trondheim. Jeg var på Nova kino før jeg skjønte at salene på Prinsen var bedre; jeg var på

Cinemateket før de pussa opp og ble allemannseie; jeg var på Super Hero Burger mens pilsen der enda var billig. Da kunne du få en 0,4 til 40 kroner og det var valuta for penga. Flere gjerrige kvelder på byen, da jeg skjønte det mangla både på promille og mot, beina jeg innom Super Hero og banna den billige pilsneren deres på dass. Det var et skambelagt gjørende; jeg følte meg skyldig idet jeg med to tomme ølglass om hånda møtte blikka til de som sto ventende i dokøen etter meg. Det var begynnelsen på studielivet, jeg var ny i byen. Det begynner å bli en stund siden. Jeg er glad det snart er over.

Jeg fortsetter nedover Olav Tryggvasons. Vegg i vegg med Subway ligger Istanbul Döner Chef, Trondheims beste kebab ifølge mange. Men ikke meg. Jeg mener byens beste ligger på Byåsen, på Bistro. De første åra mine i byen tok jeg med meg Oslogutta mine opp dit, sverga på at kebaben holdt Oslo-standard. Gutta tok seg en bit og sa seg enige, og sverga med meg på at Trondheims beste kebab var på Bistro, og ikke Istanbul, Sesam eller Shawarma. Nå har gutta flytta fra byen og jeg drar ikke lenger til Byåsen for kebab. Det blir med Istanbul. Eller Burger King-en rundt hjørnet. Den stenger klokka tre, og jeg har funnet meg sjøl stående

utafor, i sene nattetimer, tittende inn i det mørke lokalet, hamrende på ruta, lysten på en kald burger. Grillen er av, ingen er på jobb. Kom deg hjem, Helge.

I 1841 brant hele gata ned. Ei tjenestepike skal ha vært uforsiktig med åpen ild i et eldhus, og med stormvær fra sydvest spredte brannen seg raskt gjennom de gamle trehusa. 330 bygårder brant ned og tjenestepika ble idømt et halvt års fengsel. Det var mildt. I ettertid har gata saktens vokst fram igjen. Her er det jugendstil, funksjonalisme og små, søte trehus om hverandre. Hver bygning virker å være reist i samsvar med si eiga tid, og nå er samtida her og det hele er en dårlig match. Olav Tryggvasons gate 40, for eksempel, den ferskenfarga fasaden, det runde hjørnet mot Munkegata og det grønne spiret som skyter mot himmels. Det er et flott bygg. Tidligere lå det en O'Learys i første etasje. Nå flytter snart karaokebaren Sing Sing inn. Samtida har tatt bygget igjen og det ser ikke ut.

På et punkt kommer Nordre gate skytende inn i Olav Tryggvasons. Her ligger Downtown, Studio 26 og The Mint. Denne gata er ikke mye kristen. I si tid reiste Olav land og strand rundt og kriga og kjempa. Du kan få kriga greit fra deg i Norde gate

en lørdagskveld også. Her lukter enda alkoholen, her synes enda oppkastet, her står igjen pålene etter gårsdagens inngjerding. Da jeg var ny i byen, hendte det at jeg ble drassa med ned på Downtown. Køen inn var lang, inngangsprisen høy og moroa virka alltid å være andre steder. Etter hvert kom jeg meg ut av Midtbyen og inn på Samfundet. Der var køen mindre, prisene overkommelige og moroa å finne. Men etter fire år med pilsing på Edgar, opp og ned Samfundets *escherske* trappetrinn og glimtvis streif innom Bodegaen, virker det som om moroa har flytta seg på nytt. Det tar på å bli eldre.

Jeg går gata opp én gang, for så å gå den ned igjen. Den er ikke særlig til skue. Det slår meg at jeg kanskje har valgt meg ut feil gate å skrive om. Skulle det heller vært Prinsens eller Kongens. Hvem sikter monarkittlene

til, liksom? Det er et faktisk spørsmål; Olav Tryggvason er da tross alt bare et Google-søk unna. Jeg titter på klokka. Den er noe over åtte. Jeg sto opp tidlig for dette, drassa meg ned til sentrum av fri vilje og står nå med søvnen i øya og ønsker meg natta. Det hele virka som en god idé i går. Jeg er mer usikker i dag.

Jeg ser nedover mot bussholdeplassen ved Kongens gate. 22-eren slanger seg fram. Folk går av, folk går på. Gjennom de regntunge skyene stiger morgensola fram. Igjen er det helg, i kveld fortsetter kjøret. Jeg ønsker Trondheim «god morgen». Nå drar jeg hjem og legger meg.

KULTURKALENDER

Vil du bli kul og kulturell? Finn ut hvor og når her!

3. november –23.november

MUSIKK:

BRENNAPALOOZA

Når? Fredag 18. november 20.00
Hvor? Havet, Nyhavna
18. november inntar brenn. bydelshuset Havet. De har med seg band de digger, så sammen med blant annet Michelle Ullestad, Evig Ferie og This Daze gir de deg en kveld som ifølge dem selv «blir så kos atte hjelp!»

SONDRE LERCHE

Når? Fredag 18. november, 18:00
Hvor? Byscenen
Sist Sondre Lerche var i Trondheim, spilte han i Storsalen, og leverte en maktdemonstrasjon av de sjeldne. Med et av årets mest kritikerroste album i ryggen, og en spennende oppvarming i Selma French ligger alt til rette for at denne kvelden blir like spesiell.

MUQATA’A

Når? Torsdag 3. november, 20:00
Hvor? Lokal bar - scene - klubb
En av årets mest spennende klubbopplevelser skjer allerede 3. November. Det legendariske klubbkollektivet Klubb Kanin har i anledning sitt 25-års-jubileum invitert den kritikerroste palestinske elektronika-artisten Muqata’a til Trondheim. Derfor kan man for kun 50 kroner oppleve Ramhalla-undergrunnsmusikk i bartebyen. Det bør man ikke gå glipp av.

ISAH, DUTTY DIOR OG BIANCA

Når? Fredag 11. november, 20:00
Hvor? Tapperiet på Dahls
Isah og Dutty Dior er allerede godt etablert som duo med monsterhitten «Hallo» og en rekke konserter sammen. På den pågående klubbturnéen får man i tillegg med seg det kritikerroste stjerneskuddet Bianca. For en hiphopelsker er det her mulig å skåre en solid hat trick.

PRATING:

HELT ELLER SKURK? NORGES ROLLE I DEN PÅGÅENDE ENERGIKRISEN I EUROPA

Når? Onsdag 9. november 19:30–21:30
Hvor? Litteraturhuset, Sellanraa
Sammen med Sondre Hansmark, Heidi Nordby Lunde og Snorre Valen diskuteres spørsmål som «tjener Norge seg rike på krigen i Russland?». Ta en pils på Sellanraa mens du blir et sånt opplyst dannet menneske som kan brife med en dypere forståelse av dagens politiske klima på hvert eneste nach du snubler inn i.

SKULPTURVANDRING I MIDTBYEN

Når? Lørdag 12. november 12:00
Hvor? Oppmøte utenfor Sellanraa
Kunst! Kunsthistoriker Gustav Svihus Borgersen tar deg med på en vandring i Trondheims gater og forklarer historien bak statuene du har sett, men ikke vet noe om. (Arrangementet er en del av sakprosafestivalen Basta)

ANALOG BITCOINS: DEN UKJENTE PENGEHISTORIEN PÅ SVALBARD

Når? Onsdag 23. november 19:30
Hvor? Litteraturhuset, Sellanraa
Hva ER egentlig penger? Er du en kryptokis som har puttet hele BSU-en i bitcoin? Hva har dette med Svalbard og gwravedrift å gjøre? Kom og hør forfatter av boka Svalbard! Pengar! Morten Søberg forklare det hele.

POESIPUB PÅ ANTIKVARIATET

Når? Fredag 4. november. 19.00
Hvor? Antikvariatet
Er du poesiglad? Eller har lyst til å bli det? Hjemmekoselige Antikvariatet byr på en helaftens poesikveld med høytlesning av lokale poeters poesi. Det kan bli abstrakt, men også veldig koselig.

TEATER:

DE TI BUD PÅ TRØNDELAGE TEATER

Når? Tirsdag 8. november, 18.00
Hvor? Trøndelag Teater
Har du noen gang hatt lyst til å se et skikkelig langt teaterstykke? Utover november spilles *De Ti Bud* på Trøndelag Teater med en flott spillelengde på tre timer og 50 minutter. Stykket er basert på den ikoniske tv-serien *Dekalogen*, og med undertittelen «Synd, sex og svik» bys det opp til en heidundrende aften.

FILM:

LA HAINE MED TRONDHEIM FILMKLUBB

Når? Onsdag 16. november, 18.00.
Hvor? Cinemateket
Trondheim Filmklubb smeller opp 90-talls klassikeren *La Haine* i Cinematekets lokaler. Filmen har klassikerstatus, og det med rette. Fortellingen satt til Utkants-Paris er både gøy, vond og tidvis ganske sår. Her er det bare å komme seg på kino, for *La Haine* fortjener det store lerretet. og at du møter opp.

FOTBALL:

ROSENBORG MOT SARPSBORG 08

Når? Søndag 13. november, 17.00
Hvor? Lerkendal stadion
Årets siste seriekamp spiller trønderne mot særpingene. Gullet endte hos moldenserne, men det er fortsatt spenning knyttet til hvem som tar den gjeve andreplassen, og siste serierunde kan være da det hele avgjøres. Kle deg godt, dra deg bort til Lerkendal og ta del i den potensielle folkefesten.

Låtene som tar knekken på vinterdepresjonen

Snørr, gørr, stress og press: Kast det ut døra og kjemp for å beholde sommers solfylte smil med disse slagerne.

TEKST: Tina Løvås | ILLUSTRASJON: Kirsti Jacobsen

Blåmandag blir hverdag for mange når vinterkulden slår rot i bartebyen. Ikke bare fryser en nesen av seg når en går ut døra eller får hjerteinfarkt av strømregningen, en må også takle mørketid og eksamenssesong. Til slutt får de fleste lyst til å bare drukne i sofaen under varme pledd med Netflix. Men fortvil ikke. Når mørket har senket seg og tungsindigheten fryser fast, smell på en av disse slagerne og kjemp deg ut av sofaens myke grep.

The Velvet Underground – «Who Loves The Sun»

Kledd ut som en feelgood-låt handler «Who loves the sun» om å ha et knust hjerte og ikke bry seg om noen ting noe mer. For hvem elsker egentlig sola? Vel, alle som ikke liker rennende nese, frosne tær og mørketid. På mange måter er det å ta farvel til sommer, sol, strandliv og bading som å ha en mini-hjertesorg, så la The Velvet Underground takle disse følelsene sammen med deg.

Scissor Sisters – «I Don’t Feel Like Dancin’»

Muligens den mest selvmotsigende låten som noen gang er laget. For er det én låt som får dansefoten til å rykke, er det denne. Som Jake Shears fra Scissor Sisters selv sa det; «I Don’t feel like dancing» er én av de gladeste låtene om å sitte inne og føle seg miserabel en noen sinne vil høre. Livet er kjipt når det er kaldt og mørkt og diverse tidsfrister nærmer seg med stormskritt. Og det er ok å faktisk innrømme det, men det betyr ikke at du samtidig ikke kan riste løs på stuegulvet og glemme alt sammen i et par minutter.

Frank Sinatra – «That’s Life»

Sinatra hadde selv både opp- og nedturer, både i sitt profesjonelle og private liv. Med denne låten minner han resten av oss på nettopp det at livet er en berg-og-dal-bane, men en kommer seg alltså gjennom det til slutt. For det er som han nonsjant synger bare livet. Så når du er på ditt laveste, gjør som Sinatra: «I pick myself up, and get back in the race».

Nappy Roots – «Good Day»

Som Nappy Roots sier: Ikke vent på at dagen skal bli god, heller bare ha en god dag. Gi faen i stress og press og nyt de små gledene i livet. Kanskje kan du samle D-vitaminer og fryse på tærne på en gåtur, for så å sette deg godt til rette under pledd i sofaen med favorittserien og en kopp kakao med krem. Og når realiteten av at sola går ned før du har rukket å komme deg ut av forelesning setter inn, la Nappy Roots dulle deg tilbake til en lykkelig uvitenhet.

MUSIKKHISTORIE:

David Bowie, rockestjernenes Doktor Frankenstein.

I lys av den visuelt enestående dokumentaren *Moonage Daydream* stuper vi ned i superstjernen David Bowie sitt unike svømmebasseng av personligheter.

TEKST: Malin Isabel Disco Guleng | ILLUSTRASJON: Tora Kristin Rausand

Selv har jeg alltid latt meg fascinere av melodramatiske artister gjennom tidene, gjerne dem som var skamløst mega-superduper-ultra-ekstra og som evnet å skape et helt solsystem rundt musikken sin. David Bowie er en sånn en. Bowie fremsto svært stødig i egen individualitet med sin tydelige, fenomenale rock'n'roll-identitet. Samtidig nektet han å bli definert av kategorier og var tidlig ute med å eksperimentere rundt ideen om å inkludere ulike rollefigurer i sitt kunstneriske univers.

Disse tillot Bowie å innta en rolle som både kunne være mer komfortabel, og som ikke minst tilegnet musikken og liveopptredener en ny og spennende dimensjon. «Space Oddity» ga oss i 1969 alles favoritt sci-fi-astronaut Major Tom. Likevel ble Ziggy Stardust den første som fikk tilskrevet en hel historie, og med det ble en del av karakterfabrikken til Bowie fylt med ingredienser som glitter, rom-

vesen, klimakatastrofer, rockestjerner, dystopiske verdenssamfunn, og følelseløse, lange fyrer på kokainrus.

En stjerne(mann) er født

Da Ziggy Stardust først ble introdusert gikk Bowies karriere i en susende fart. I januar 1972 hadde Bowie og teamet allerede *The Rise and Fall of Ziggy Stardust and the Spiders from Mars* klar på tape og hadde planlagt en turné som skulle ta verden med storm. Det skadet heller ikke promoteringen at artisten på denne tiden sjakkerte med utsagn om skeiv identitet og gjerne dukket opp i kjole. Ziggy var både romvesen og rockestjerne, og hans glamrock-utseende og budskap om ungdomsfrigjøring har gjort epoken til én av de mest minneverdige og representative for hva vi ofte forbinder med Bowie i dag: rødt hår, skinnende sminke, kjønnsnøytrale kostymer i alle slags farger og former og en scene-personlighet få hadde sett maken til.

Bowie forklarte at Ziggy ankommer en jord som er døende på grunn av mangel på naturressurser, hvor de voksne har mistet kontakt med virkeligheten. På grunn av mangel på strøm verken kan eller ønsker barna rockemusikk. Etter en drøm fra «the infinities / black-hole-jumpers» bringer han håp til folket ved å fortelle om en stjernemann som kommer til å redde jorden, og blir med det tilbudt som profet.

Med utgivelsen av *Aladdin Sane* og den siste etappen av Ziggy Stardust-turneen hadde Bowie satt sitt spor som den største engelske rockestjernen siden The Beatles når det gjaldt konsert- og platesalg. Mye tyder på at Bowie ikke helt klarte å legge fra seg Ziggy Stardust da den nye karakteren Aladdin Sane kom inn i bildet. Karakteren reflekterer «Ziggy goes to America», og både albumet og personligheten til Aladdin Sane fremstår litt som den røffere fetteren til Ziggy. Nå låt gitaren mer grunge og Bowie var enda mer avant-

garde-inspirert. Det hele kunne se ut til å være en musikalsk glamrockhyllest til The Rolling Stones.

Det heroiske romvesenets dystopiske transformasjon

Allerede året etter, på *Diamond Dogs* og turnéen i 1974, skapte David Bowie den merkelige karakteren Halloween Jack. Mens Ziggy Stardust varslet om verdens ende, befinner Halloween Jack seg i dette dystopiske samfunnet. Med den lett gjenkjennelige, tegneserieaktige karakteristikken av noe som ligner mest en pirat, ble han beskrevet som en undergrunns «cool cat». Bare halvveis gjennom turnéen trakk Bowie de små gjenværende sporene av Ziggy og Aladdin fullstendig tilbake og begynte sin kronglete transformasjon til Thin White Duke.

The Thin White Duke oppsto i epoken rundt albumet *Station to Station* og er ved første øyekast i stor kontrast til de andre karakterene som

prydet seg i glitter og glam. Muligens inspirert av sin egen skuespillerrolle som det bleke, lange romvesenet Newton i filmen *The Man Who Fell to Earth*, blir vi presentert en slags velgredd, hul mann med en garderobe bestående av hvit skjorte, svart vest og dressbukse. David Bowie i rollen som Duke er langt ifra uproblematisk, og han uttrykker kontroversielle utsagn, som han forklarer var et skuespill misforstått som sympati for fascismen.

I senere år kalte Bowie midten av 1970-tallet de mørkeste dagene i sitt liv på grunn av sin astronomiske bruk av kokain og amfetamin. Nettopp derfor flyttet han til Vest-Berlin, for sin egen mentale og fysiske helse. I løpet av en toårsperiode gikk han videre både musikalsk og personlig med sin Berlin-

trilogi. På albumene *Low*, *Heroes* og *Lodger* er han mer seg selv. Hva nå enn det er.

Jeg har enda kjærlighetssorg over David Bowie. *Blackstar*, det aller siste albumet, ble utgitt bare to dager før hans død og binder hele historien til den utrolige artisten og hans teatraliske personligheter sammen på en episk og vakker måte. Både stjernemannens kreative levetid og velkjente dystopiske settinger får rom til å skinne i verket som avslører nok en karakter. I de to musikkvideoene for «Lazarus» og «Blackstar» dukker det opp en mann med en bandasje som dekker øynene, som er erstattet av to svarte knapper. Omtalt som «The Blind Prophet» viser David Bowie seg nok en gang som en ekstraordinær kunstner.

Psykisk helse – en umusikalsk salgsvare?

Med et økt fokus på psykisk helse i samfunnet har vi sett stadig flere artister gå ut i media og si at «ja, musikken min handler om psykisk helse».

ILLUSTRASJON: Viktorija Belogradovaite
TEKST: Magnus Rygge

Musikk handler om følelser, kjærlighet, utenforskap, ensomhet, diagnoser og all annen tung tematikk som vi i dag kan inkludere i begrepet «psykisk helse». Det er verken nytt eller overraskende. De siste årene har vi likevel sett et dramatisk skifte i hvordan dette blir snakket om. Har tematikk rundt psykisk helse blitt nok en merkelapp artister og plateselskaper kan benytte seg av for å selge kommersiell musikk til et publikum som leter etter gode budskap?

«Jeg synger om psykisk helse»

I forbindelse med Verdensdagen for psykisk helse iverksatte den norske holdningskampanjen med samme navn en samarbeidskampanje med norske artister og plateselskap. En rekke etablerte norske artister lånte ut albumcoverne sine til Verdensdagen, med merkelapper som «Jeg synger om ensomhet», «Jeg synger om å stille opp» og den vidtomfavnende «Jeg synger om psykisk helse». Blant artistene som er inkludert finner vi Tix, Ina Wroldsen, Maria Mena og duoen Arif og Stig Brenner (tidligere Unge Ferrari).

Anura Sankholkar er nasjonal kampanjeleder for Verdensdagen og forteller i et intervju at det er plateselskapene som har valgt ut hvilke artister som er inkludert i kampanjen. På spørsmål om hva de har sett etter i låtene som har fått tildelt disse merkelappene, svarer hun:

– Fokuset har vært på låter som handler om allmennfølelser og hverdagspsyken, ikke diagnoser.

Hun forklarer at det har vært viktig for Verdensdagen å tydeliggjøre at psykiske utfordringer er noe som er vanlig for alle. Derfor har de i artistsamarbeidet hatt et spesielt fokus på de hverdagslige, men vonde følelsene.

– Alle har en psykisk helse som svinger gjennom livet. Det er ekstremt viktig å snakke om det som noe normalt og noe hverdagslig. Derfor er tematikk som kjærlighetssorg, ensomhet, utenforskap viktig.

Flere av artistene som er inkludert i kampanjen, har i løpet av de siste årene vokst seg til å bli ivrige talpersoner for psykisk helse. De hylles gjerne for åpenheten i media og samtalen blir gjerne dreid fra å handle om musikken til å handle om mennesket bak. Har den vanlige stereotypen på den litt dystre og alvorstyngede kunstnerskikkelsen fått sitt talerør gjennom media?

Artisters psykiske utfordringer har i lang tid blitt satt på agendaen gjennom en rekke historiske kunstnerskikkelser med dystre livshistorier, blant annet konkretisert gjennom den noe konspiratoriske teorien om 27-klubben. Gjennom Kanye Wests nylige sosiale media-aktivitet, som har sjokkert selv de mest hardbarkede fans, ser vi igjen at en artists psykiske helse blir et hett diskusjonstema i offentligheten. Er det tilfeldig at noen av historiens dystreste

KAMPANJELEDER: Anura Sankholkar fra Verdensdagen mener åpenhet rundt psykisk helse er positivt uansett. FOTO: Verdensdagen.

Verdensdagen for psykisk helse:

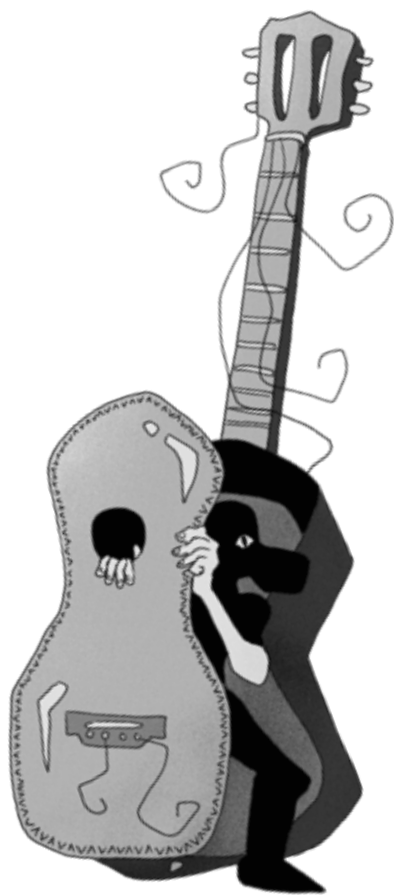
10. oktober 1992 ble Verdensdagen for psykisk helse opprettet som en internasjonal FN-dag for å fremme bevissthet om psykisk helse.

I Norge er Verdensdagen for psykisk helse en holdningskampanje koordinert av Mental Helse på oppdrag fra Helse- og omsorgsdepartementet.

Kilde: <https://www.verdensdagen.no/>

PSYKISK HELSE I MEDIA: Musikkforsker Nora Kulset mener mediefokuset på musikk blir stadig mer tabloidisert og skandalisert. FOTO: NTNU/BERRE.

personligheter nettopp er kunstnere og musikere?

Nora Bilalovic Kulset er professor og instituttleder ved Institutt for musikk på NTNU. Hun sier at det i utgangspunktet er vanskelig å svare på om kunstnere er mer sårbare for psykiske vansker.

– Vi har forskning som peker mot at profesjonelle musikere kan ha større psykiske helseutfordringer enn andre yrkesgrupper, men vi har ingen sikre bevis på hva som kan være årsaken.

Likevel forteller Kulset at det er ting ved musikertilværelsen som kan påvirke helsen i større eller mindre grad.

– Det kan være så enkelt som at vi har hatt mindre fokus på mental helse i det å hele tiden skulle prestere på topp sammenliknet med for eksempel toppidrettsutøvere. Det kan også handle om usikker inntekt dersom man er freelance musiker.

Hun påpeker også at visse grupper mennesker kan trekkes mot kunsten via et rikt følelsesliv.

– Det å jobbe med kunst handler om å være i kontakt med følelser, undersøke dem og dvele ved dem. Derfor kan det nok tenkes at kunstnere generelt er mennesker med et rikt følelsesliv, noe som kan være både positivt og negativt.

Psykisk helse i media

Det har ikke nødvendigvis blitt sunget så mye mer om psykisk helse de siste årene, men det har definitivt blitt

pratet mer om. For mange er målet å bryte tabuer rundt psykisk helse, og hyllesten sitter løst for de artistene som gjør nettopp dette. For musikkelskere kan dette virke litt forvirrende. Har ikke alltid musikere brutt ned disse tabuene, gjennom innholdet i selve musikken? Kulset påpeker at musikk alltid har handlet om psykisk helse, men at kulturjournalistikken i dag har en tendens til å tabloidisere musikeres psykiske utfordringer.

– Det er et problem i tiden at det aller meste som får en plass i media, må ha en historie som skal fortelles. Ting blir stadig mer personifisert, skandalisert og tabloidisert. Dermed får man som musiker mer skriverier om seg selv dersom man har en historie å selge, og ikke «bare» musikk.

Likevel er Kulset positiv til den utvidede samtalen om musikk og psykisk helse.

– Det har jo eksplodert, og jeg håper det eksploderer enda mer. Alt som bidrar til å fjerne skillet mellom psykisk og fysisk helse er positivt.

Kommersialisering

Under Dusken har tidligere kritisert markedsføring av psykisk helse i musikkbransjen. Og på listen over plateselskap som har bidratt med låter til Verdensdagen for psykisk helse sin kampanje, finner vi en solid overvekt av låter fra gigantiske kommersielle aktører som Universal, Warner og Sony. Kampanjeleder Sankholkar sier de

har vært bevisste på de kommersielle mulighetene kampanjen fører med seg.

– Det å øke åpenhet om psykisk helse er viktig uansett. Det å skape oppmerksomhet og synlighet er en kinkig jobb, og derfor er vi glade for å ha fått med oss flere artister som treffer mange.

Hun trekker også fram at artistene stiller gratis i kampanjen, og at deltakelsen i denne omgang kun består i det å låne bort coveret.

– Musikk kan speile den følelsen du sitter med, på godt og vondt. Det fjerner følelsen av at du er den eneste i verden som føler det du føler. Det er veldig positivt og styrkende for oss, sier hun om kampanjens formål.

Kulset er positiv til kampanjens intensjoner.

– Det er fint at man bruker musikere til å normalisere at psykisk og fysisk helse er det samme. Det er jo gjerne vi som beskriver følelser, sier Nora Bilalovic Kulset om artistsamarbeidet til Verdensdagen.

Samtidig forholder hun seg forsiktig kritisk til noe av kampanjens innhold.

– Jeg som jobber med kunst og musikk ønsker meg alltid en dypere samtale om hvorfor musikk er viktig for mennesket. Den nedprioriteringen av musikk som skjer i samfunnet nå, skjer fordi vi mangler nettopp den samtalen. Jeg skulle ønske at kampanjer som dette gikk litt lengre inn i tematikken enn bare en reklameplakat.

På spørsmål om hva hun tenker om de enorme markedskreftenes omfavnelser av psykisk helse-begrepet, sier Kulset at det nærmer seg et politisk spørsmål hun vegrer seg litt for å angripe.

– Det skrives jo lite om musikk i dag, nettopp fordi markedskreftene er så sterke. Musikkjournalistikk skal helst frontes som noe sensasjonelt, noe som trigger markedskreftene og gir klikk. Aktørene som har «kjøpt» seg inn i psykisk helse-samtalen, har jo gjort noe smart. Så kan vi som er opptatt av en mer ideell verden, vegre oss litt for det. **UD**

JEG SYNGER OM PSYKISK HELSE

Del med hverandre. Vi trenger hverandre. VERDENDAGEN FOR PSYKISK HELSE

VERDENDAGEN: Kampanjemateriell fra artistsamarbeidet til Verdensdagen. FOTO: Verdensdagen for psykisk helse.

Tyr – **TyrTape**

En dyster, men festlig hyllest til norsk hiphop.

TEKST: August Solli Middelkoop
FOTO: Sony Music Entertainment Norway AS

TyrTape er en virkelighetssjekk på klubbtoalettet og sjampanjesøl på nach. Skiven presenterer en festlig og luk-suriøs side av norsk hiphop som min-ner om hva 90-talls-hiphop skulle ose til lytteren. Likevel tar Tyr moderne valg som gjør at skiven ikke virker gammel eller utdatert. Jeg vil gjerne beskrive Tyr som Norges svar på både A\$AP Rocky og Ferg. Altså, det å knuse hjerter har

leverer han linjer så langt 1 minutt og 49 sekunder tar han. Låt nummer to, «Finesse», gjør det tydelig at samarbeidet mellom produsentene og Tyr gjør lydbildet på platen nærmest feilfri. Dynamikken mellom Tyr og de gjengående produsentene, Jimi Somewhere, Philip Manikov og Milo Orchis, er uten tvil det feteste med EP-en. «Chanel» med Oscar Blesson pro-dusert av Jimi Somewhere, Philip Manikov, Milo Orchis og INB4ILEAVE nærmer seg en klubbete poplåt, men det er likevel utført svært godt. Prosjektet er ofte refrengbasert og preget av sampling, men denne trenden brytes på «3K», som kanskje er albumets mest oversette låt etter første lytting. Her er det fantastisk fet levering av Tyr, produksjonen er knallbra og avslut-ningen minner om A\$AP MOB på sitt beste, med forvrengte vokaler og en nedsakket beat.

Alle tre sangere leverer med tydelig stemme og energi. Tyr er et band som leverer på alle nivåer, og det er en glede å høre dem på scenen. De har et unikt sound og et stort talent. Tyr er et band som leverer på alle nivåer, og det er en glede å høre dem på scenen. De har et unikt sound og et stort talent.

aldri vært noe fremmed for Tyr, men på låta «Graveyard Shift» virker det som at det er noe mer introspektivt og gjennomtenkt på gang. Låten har gjestevers av Larsiveli og fantastiske vokaler fra LU:NA. «Bli Når Jeg Drar» med gjesteopptreden av Kojo er en vakker kjærlighetslåt som også bryter litt med Tyr sin vanlige hjerteknuserstil. De tre siste sangene er det beste intervallet på albumet. «Drinks», «Flip medisin» og «Oslo flows» er en vanvittig bra avslutning på et vanvittig bra album. Låtene er dystre og skrytete om hverandre. Hele intervallet er produsert av Jimi Somewhere og Milo Orchis. *TyrTape* har det som så utrolig mange nye album mangler, nemlig gjenspillingsverdi. Albumet er relativt kort, med en spilletid på 25 minutter og 28 sekunder. Dette gjør det selvfølgelig lettere å høre gjennom tapen uten avbrytelser. Da er *TyrTape* på sitt beste, en kontinuerlig uavbrutt lytting, der låtene bryter med seg selv og danner en usedvanlig god opplevelse.

Taylor Swift – **Midnights (3am Edition)**

Singer-songwriter-sjangerens prinsesse sitt tiende album deler elementer med alle hennes tidligere, uten å treffe helt.

TEKST: Even Kaushik
FOTO: Republic Records

Rent musikalsk er *Midnights* Taylor Swift sitt mest eksperimentelle album til dags dato. Dette er et renspekke pop-album der Taylor på ingen som helst måte prøver å finne opp hjulet på nytt, men som også bryter med visse

rammer musikken hennes er kjent for. Det er forfriskende å høre Taylor Swift over fengslende synttoner og hardtslående 808-trommer. Taylor slapp på merkelig vis to versjoner av samme album. Både den vanlige versjonen og deluxe-versjonen kom ut samtidig – noe som vanligvis ikke skjer i musikkverden. Et deluxe-album brukes for å slippe låter som ble produsert samtidig som ens album i senere tid, enten for å tjene mer penger eller for å utvikle tematikken på albumet. Hvorfor Taylor har valgt å slippe begge versjonene samtidig, er ikke lett å si, men et album som allerede er på 13 låter og 44 minutter, blir plutselig på 20 låter og godt over en time. I dette tilfellet er den vanlige versjonen helt unødvendig.

Man kan gjerne hoppe rett til deluxe-låtene ettersom disse er de sterkeste på albumet. De 13 originale låtene er ikke i nærheten av samme kvalitet som de syv etterfølgerne. Her får man ordentlig gode poplåter med dansbare

og allsangvennlige refreng, samtidig som versene har viktig innhold man kan velge å ignorere dersom man bare vil danse til noe lett fordøyelig. Der Taylor tidligere har briljert både melodisk og lyrisk på popalbumet *Red* og folkalbumene *Folklore* og *Evermore*, treffer hun ingen av delene særlig godt på *Midnights*. Noen av tekstene er ekstremt dårlige og vanskelige å ta seriøst. Hun synger blant annet «No one wanted to play with me as a little kid. So I've been scheming like a criminal ever since». Kanskje er dette trøstende ord til en yngre Taylor? Uansett fremstår Swift her som særdeles stakkarslig og selvtrøstende, hvilket dessverre er en gjennomgående trend gjennom hele *Midnights*. *Midnights* er ikke dårlig, men det er heller ikke bra. Til tross for gode og eksperimentelle instrumentaler er albumet generelt sjelløst og generisk. Det prater ikke til hennes pop-, country- eller folk-tilhengere. Det prater kun til en yngre Taylor.

Sun Ra Arkestra – **Living Sky**

Intergalaktiske silkeslør fra orkesteret som er barnet til Kandinsky og Count Basie: Sun Ras ettermæle.

TEKST: Herman Østby
FOTO: Damon Locks

I 93 døde Sun Ra. Et menneske med kolossale høyder innen jazzen, avantgardismen, det kosmiske og det kolossale innen vår generelle oppfatning av musikk. Et menneske som fortsatt gir ut plater post-mortem

fordi han har kvaliteten av produksjon til en håndverker og musikaliteten til en faun. Etter dette tragiske dødsfallet bikket John Gilmore under. Et orakel av en tenorsaksofonist som var enda et fundament til Ra. Hva nå? I dagens sollys leder den 98 år gamle saksofonisten Marshall Allen an, og fører gruppen inn i en ny sonisk æra av eufori!

Se inn i solnedgangen og finn lydene av fallende pianoklanger i lyse toner. «Chopin» er et rearrangert lite verk av Chopin (Serenda i A-dur), som er et vakkert perkussivt landskap med bongo og lette trommer; en glødende melodi med strykere, messing og saksofoner som markerer med lette tonestruk. Kontraster flytende i svømmende tonelag, trompete med myke melodier og en rå sprellende saksofon som skyter opp i altissimo-registeret som en komet! «Day of the living sky» gir oss visjoner av Gambia, når instrumentet kora leder oss inn med klimprende skjønnhet og fløytenes flørter med

oss på denne tørre, vakre skorpen av en låt. Deretter et kluster av fanfare på «Marshall's groove», som leder til melkeveiens svar på «Nighthawks» av Hooper: En saksofonsolo-mettet episk nattklubb-svinger. Så til de to siste sporene, følgelig med den flammende vakre «Firefly», gir tårer i øynene og en grunn til å holde rundt din nærmeste i rolig dans i det tomme verdensrommet. Like etter kommer «Wish upon a star». Alle herfra til månen kjenner låten, og Sun Ra Arkestra leverer den i et annerledes lys under stjernen med klanger som glitrer og blås som varmer. Tempelet er opprettholdt og sakene leveres fortsatt med *Living Sky*. Marshall Allen fortjener skryt for bare å holde på så lenge, men leverer fortsatt et variert og storslått uttrykk. Det er et håp for at du som leser kan sitte i bussen, inne under et varmt pledd, spradende, alene eller med dine kjære, og oppleve gleden av utenomjordisk jazz. Kanskje du òg begynner å tenke at «Space is the place».

Alvveys – **Blue Rev**

Et album som leverer det du forventer – og litt til.

TEKST: Mona Hynne
FOTO: Bandcamp

Det har vært stille på utgivelsesfronten til Alvveys siden de i 2017 slapp *Antisocialites*. Med indiehits som «Archie, Marry Me» og «Dreams Tonight» har de blitt et viktig band innenfor støypopen. I forkant av deres nye album *Blue Rev* i år ga de ut flere

singler fra albumet og mottakelsen har vært god. Det har likevel vært nysgjerrighet rundt om de nå vil leve opp til forventningene. Låta «Pharmacist» er akkurat slik åpningssporet på en indiepopplate bør være, nemlig fengende og konsist. For en trofast Alvveys-lytter blir det allerede her tydelig at de ikke har gjort voldsomme endringer siden de forrige platene. Dette er vel å merke ikke så rart, da de begynte å lage *Blue Rev* allerede i 2017. Hellet har ikke vært på deres side, og de har måttet utsette innspillingen så lenge som til i fjor. På tross av at noen låter like gjerne kunne ha vært en del av *Antisocialites (2017)* eller *Alvveys (2014)*, er det også tydelig at de har dyrket dynamikken i bandet. Det er typisk for støypop at det er et høyt energinivå jevnt over. Her virker det som de heller har fokusert på å dyrke dynamikken, noe som gir en forfriskende presentasjon av den fengende indiepopen lytterne deres er

så glade i. Det er også verdt å nevne at den lengste låta på plata er rett under tre og et halvt minutt lang – de har altså laget kortere låter nå enn på de forrige albumene. Spesielt gode er låtene «After The Earthquake», «Many Mirrors» og «Tile by Tile». Her serverer de fengende støypop med noe friere rammer enn de har gjort tidligere. Vokalen til Molly Rankin er som tidligere silkemyk og passer perfekt inn i lydbildet. Dette hører vi spesielt godt mot slutten av låta «Velveteen». Låta «Bored in Bristol» er kanskje den som minner mest om det de tidligere har gjort, noe som er til glede for alle trofaste lyttere. Noe helt nytt innenfor indiesjangeren er det ikke, men Alvveys har med *Blue Rev* levert et kjempegodt støypop- og indiealbum. Det er ikke viktig å høre albumet i sin helhet, men det tåler godt gjennomlyttinger. Verdt å sjekke ut er det i alle fall for alle som er glade i indie fra rundt 2014.

Burde vi sett dette komme med Senterpartiet i regjering?

Et tidsspørsmål

Senterpartiet ønsker å innføre skolepenger for internasjonale studenter. NTNU-forsker mener det er uunngåelig at Norge vil følge i fotsporene til nabolandene.

STRIPE

TEKST OG ILLUSTRASJON: Victoria Lillejord Stenshagen

KVISSMESTER: Benedikt Erikstad Javorovic og Ayne Kifle Assefa Aalen
Spørsmål og kommentarer kan sendes til kviss@studentmediene.no

1. Når var sist gang det ble stilt mistillitsforslag mot Samfundetstyret?

2. Hvor lenge satt Liz Truss som statsminister i Storbritannia før Rishi Sunak tok over rollen?

3. Equinor la 24.oktober frem en tilleggsutredning for å bygge verdens nordligste oljefelt Wisting. Hvor mange kilometer fra Finnmark ligger feltet?

4. Hvem skrev diktet «Til ungdommen»?

5. I hvilken film synger de «Always Look on The Bright Side of Life»?

6. Komponisten Sergei Prokofiev skrev en ballett basert på et Shakespeare-stykke. Hva heter den?

7. Hvilken del av Storbritannia ble kalt Caledonia av romerne?

8. PST avdekket nylig det de mener er en russisk spion. Hvilket universitet var han på vei til da han ble pågrepet?

9. Hvilken trebokstavsforkortelse bruker om det russiske etterretningsbyrået mannen sies å tilhøre?

10. Hvilken amerikansk president hadde den korteste presidentperioden?
11. Filmen *Glass Onion* er en oppfølger til en annen film, hvilken?

12. Hvem vant Eliteserien i fotball i år?

13. Hva er en hemofob redd for?

14. I hvilken by finner man den halvmåneformede stranden Copacabana?

15. Hvem ble årets vinner av studentenes fredspris?

16. Hvilket grunnstoff har symbolet U?

17. Hvem har forfattet boken *En veloppdragen ung pikes erindringer*?

18. Hvilken idrett assosieres med Magnus Abelvik Rød?

19. Hvor er mannen som ofte kalles Putins angreps-hund, Ramzan Kadyrov, president?

20. En folkekjær karakter heter Nuuskamuikkunen på finsk, hva heter han på norsk?

1.2007 2. 44 dager 3. 300 km 4. Nordahl Grieg 5. *The Life of Brian* 6. *Romeo og Julie* 7. Skottland 8. Universitetet i Tromsø 9. GRU 10. William Henry Harrison (han døde etter bare 32 dager) 11. *Knives Out* 12. Molde 13. Blod 14. Rio de Janeiro 15. Det russiske studentmagasinet Doxa 16. Uran 17. Simone de Beauvoir 18. Håndball 19. Tsjetsjenia 20. Snusnumnikken

HVA DRIKKER DU DAGEN DERPÅ?

ILLUSTRASJON: Tallak Lie

0–5 poeng:

EN HALV PILS FRA KVelden FØR:
En uheldig opplevelse, det, når du tar en sup fra en boks i ørska, så er det død, lunken øl. Det er ikke herlig.

6–10 poeng:

NY KALD PILS: Det mye omtalte håret fra hunden som bet deg. Noen ganger må man bekjempe ild med ild, som man sier.

11–15 poeng:

SJOKOMELK: Svært forfriskende etter nattens strabaser. Så lenge du ikke er laktoseintolerant. Da er det alt annet.

16–20 poeng:

BLÅ GENERISK SPORTSDRIKK: Noen vitenskapsfolk påstår at elektrolytter skal være bra dagen derpå. Da får vi vel ta dem på ordet.

SPITPOSTEN

S.P.I.T.; akronym; Samfundspatriarkens
immaterielle tallerken: Trondheims sanneste
presse

PIMP YOUR PUSSY-BLEKKE DIY:
1: Åpne blekka og finn Spitposten. Så langt, så vel.
2: Brett siste sida rundt magasinet ditt.
3: Se på den fine, nye forsida på bladet ditt.
4: Fortell alle vennene dine hvordan de også kan
pimpe si fitteblekke <3

Samfundets Debattkomité om usikkerheita:

- Vi vert berre kasta att og fram

Det er ikkje så lett å vere ei forlenging av Styret når Styret må gå. Vi har fått ein prat med «Heidi». Ho vil, som KSG-medlemmet, vere anonym. Dette fordi ho er redd for å framstå som dum eller slem.

- Hø? Er eg ikkje med i SDK lenger?

Det er ei forvirra Heidi vi har framom oss. Ho visste ikkje før vi fortalde at Fitteblekka skreiv at leiaren av Rådet hadde sagt at SDK faktisk òg måtte gå.

- Det kjennest som vi er det jævla glasfatet, seier ho frustrert.

- Kva meiner du?

- Nei, vi vert jo berre kasta att og fram. Må eg liksom attende til den gamle gjengen min no? Eg har jo brent alle bruer då eg vart for kul for dei.

Ah, so var vi der. Fatet. Som somme seier berre vart kasta att og fram.

- Eller, altså, kasta i søppel, kasta i golvet, smelt i nokre tenner... Uansett kva som skjedde, så har det ikkje noko med mitt verv å gjere.

Magnus anmelder: Halloweenkostymer

Kulturseksjonen i Fitteblekka glemte årets viktigste anmeldelse, så jeg kjører på! Majoriteten av årets halloweenfestligheter er overstått og her kommer dommen over årets nevneverdige kostymer.

Klovn med avvaska sminke: Det er lite kreativt, men det skjønte du jo da du så alle andre i samme kostyme.

Oransje dresser: Ok, skjønner at dere tenkte at dere kom til å være de feteste gutta i hvert rom dere entret, men det ser ut som hele dere er billig pynt kjøpt på Nille. Søtt.

Joy Division-fan: Jeg skjønner ikke helt hvordan det å ta på seg en Joy Division-trøye er et kostyme; det er jo helt legitimt å digge Joy Division. Sånn sett så ser jo kostymet ditt bra ut, da.

The Nun: Gøy å skremme randoms i vindusruter med jævlig bra kostyme, da spesielt sminken. Hyller det.

Powerpuffjentene: Typisk bra kostyme som litt for få catcher. Ok gjennomføring, med stort pluss for at det ser ut som dere har brukt klær fra klesskapet heller enn å kjøpe billige kostymer. Et bærekraftig valg.

Kenguruen i Tekken: Kleint at du ikke skjønte selv at det var den kenguruen du var, da, og kleint at du glemte at den har en liten kenguru i pungen. Ellers fine ører. Skjønner at du prøver å være søt, og du lykkes delvis, selv om kostymet ditt oser lav innsats.

Registrerer..

...at SIT urinerer på scena

...at ikke noe nytt for studentene

...at tallerken-kasting er egentlig bare en gammel KÙKE-sketsj

...at litt som dokø-skotthyll

...at titlene Fitteblekka ikke fikk brukt

...at «Storsalen kasta eigen leiar att og fram»

...at «Kor var du då flygande tallerkar skremte vekk alle monstera?»

...at «Ti andre ting du kan ta med i dokø og kaste att og fram»

...at «Har basse vorte litt twothousandandlate? Prøv glasfat att og fram»

...at «Ikkje lenger pengar til tannhelseerefusjon når folk ikkje greier å ta imot eit glasfat i dokøa»

...at «Vil innføre skulepengar: Lei av at innvekslingsstudentar reiser att og fram»

...at ingen har korrekturlest mistillitsforslaget

...at kanskje det også ble skrevet av kunstig intelligens?

...at kan noen holde et lite skrivekurs for KSG?

...at kan noen lære KSG noe, egentlig?

...at kan noen lære KSG å ta imot en tallerken?

...at det er jo egentlig bare en litt tung frisbee

...at Magnus har blitt med i fitteblekkaredaksjonen?!?!?!?!?

...at Jens intens!

...at hvor ligger denne hunden begravet?

...at vi ha'kke no styre, så nå kan vi kaste så mye vi vil

...at Helge savner gutta

...at kan noen ta ansvar og spise kebab med Helge?

...at tenk på nybygg, gutta

...at Dag Herrem kjørte omvendt psykologi for å få mistilliten vedtatt

Fitte-Blekka

Tatt av flyvende tallerken

Dag Herrem utpekt som lederskikkelse i konspiratorisk bevegelse for å få gjennom mistillitsforslaget: – Etter å ha hørt hans innlegg, ble jeg overbevist om å stemme ja, sier forvirret student.

Trenger du kræsjskurs i studielivet?

Bli Tekna-medlem!

For kun 150,- i semesteret får du flere forsikringer, mange sosiale og faglige arrangementer, hjelp med CV og jobbsøking, og juridisk bistand dersom du trenger det.

